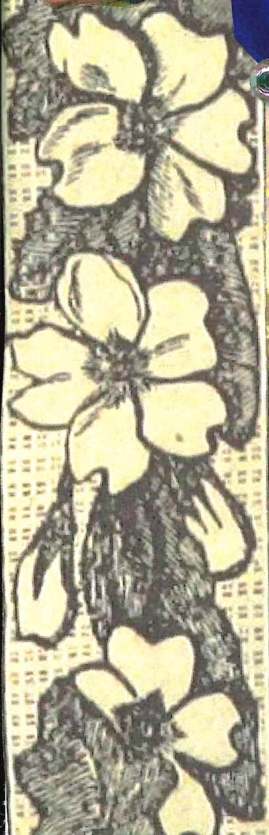
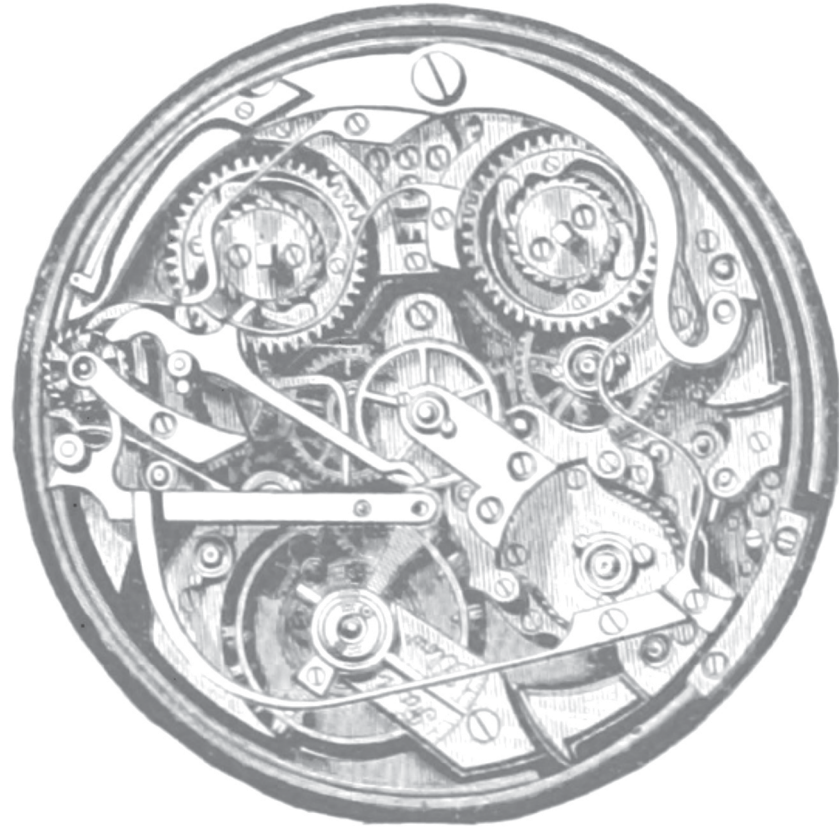

K r o n i k k A

1/26

SISÄLLYSLUETTELO

KRONIKKA 1/26 : MUISTO

Pääkirjoitus: Muistaminen - menneisyydessä rypemistä vai kaunista kaipuuta?	4
Puheenjohtajan palsta	6
Päätoimitus esittäytyy	9
Kronoksen hallitus 2026	10
Vuosijuhlien juhlapuhe: Kronos - historian ajopuu vai koskivene?	12
Teekkarien hissakysymykset	17
Novelli: Ensio Rinteen monta elämää	21
Onko taloushistoria tylsää kuraa?	29
Uutelo: kolmenkymmenen vuoden sota - vanha nuori mies muistelee	31
Ranskan suuren vallankumouksen merkityksestä	45
Novelli: Varjojen kevät	46
Menneet ovat mieleni rippeet	48
Runoja	
Ajan tanssi	50
Matkapahoinvointi	52
Elkein elegian	53
Forum chronicum	54
Puuhalpsta: Minkälainen muistelija olet?	56

Julkaisija: Kronos ry, Helsingin yliopiston historian opiskelijoiden ainejärjestö

Päätoimitus: Eerika Lehto, Lilja Leiwo, Lotta Saari, Tuukka Ulvila

Toimitus: Kekri Pihlström, Anu Lahtinen, Jonatan Hjelt, Janne Niemelä, Matias Holm, Salla Niemelä

Taitto: Eerika Lehto

Kansi: Lotta Saari

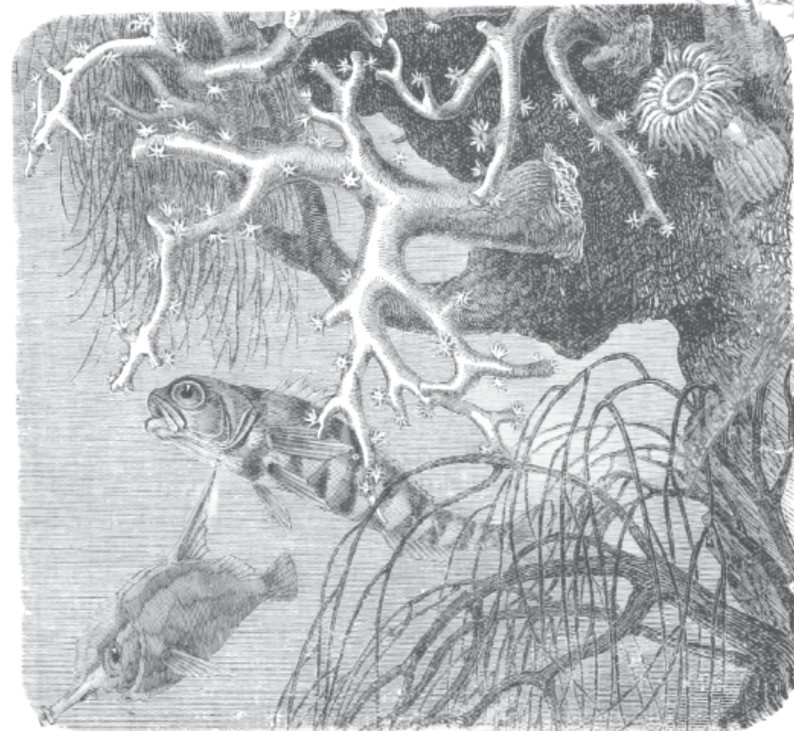
Kuvitus: Salla Niemelä, The British Library's collection on FlickrCommons, Image and Data Resources - The Metropolitan Museum of Art

MUISTAMINEN MENNEISYYDESSÄ RYPEMISTÄ VAI KAUNISTA KAIPUUTA?

Rakkaat itiöemät.

Näinä aikoina moni meistä haluaisi ehkä palata takaisin maailmaan, jota saattoi ennakoida ja ymmärtää. Nostalgian sävyttämät kuvat aikaisemmista vuosista täyttävät mielemme, kun etsimme pakopaikkaa nykyajan kaaokselta.

Muistelua turhempaa toimintaa saa vaivalla etsiä. Muistaminen on perusluonteeltaan yhden ja saman asian uudelleen kelaamista rikkinäisen levyn lailla. Muisteleminen ei luo uutta informaatiota, se ei järjestä jo olemassa olevaa tietoa uuteen sommitelmaan, eikä se edes haluakaan vapauttaa itseään tästä kehästä. Kaikki maailman tyhjäntoimittajat ovat yhdistäneet voimansa tuhotakseen kaiken mikä pyrkii yllättämään!

Miksi muistaa? Mitä hyötyä menneessä olemisesta on, jos selviytyäksemme tässä muuttuvassa maailmassa meidän täytyy keskittyä yhä enemmän nykyiseen ja tulevaan? Miksi haikailla omaa vanhaa itseä, kun itsensäkin voi uudistaa ja vanhat taakat pudottaa muutosten heikentämiltä hartioilta? Toisinaan ainoa tapa mennä eteenpäin on löytää voimaa muista. Vain toisiimme nojautumalla voimme jaksaa eteenpäin, yksin ei selviä!

Kukat kuihtuvat, puut kaatuvat, valaat kuolevat sukupuuttoon; kaikki murenee, mutta maanpinnan syvenevistä railoista kasvavat meidän itiöemämme esiin, ne puskevat läpi haisevan liejun ja seisovat vankkoina nykyhetken tyrskyissä. Siis luovuta kehosi rihmastolle! Sinä olet Kronikka. Kronikka on sinä. Ja minä. Me kaikki.

Rakasta meitä.

Kronikan päätoimitus 2026

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Lapsena luin kirjan, jossa aaveet voivat kuolemansa jälkeen kulkea vain niitä polkuja, joilla ovat eläessään liikkuneet. Fuksivuonna muistan minusta tuntuneen siltä, että omalle kartalleni oli avautunut lukemattomasti täysin uusia alueita ja tiloja, joiden tiesin tulevan toimimaan yhtenä elämäni pääasiallisista näyttämöistä tulevien vuosien ajan. Opiskeluvuosien aikana muistot ovat kerrostuneet toistensa päälle kadunkulmiin ja rappukäytäviin, ja paikasta toiseen on nykyään mahdollonta liikkua muistamatta kaikkea, mitä kulku-reitillä on koskaan tapahtunut. Topelian sisäpihalla on nähty pakkasviimaa ja piknikkejä, Humanistiklusterin vihreällä sohvalla on naurettu, nukuttu, suudeltu ja itketty, ja Uuden ylioppilastalon lattiat ovat nähneet loputtomasti niin tanssiaskeleita kuin mopinvarsia. Kaikkialla, minne liikkun, näen muistikuvia itsestäni ja ystäväistäni, kantamassa juomalavoja, tutkimuskirjallisuutta tai ylioppilaslakkeja. Elämäs-

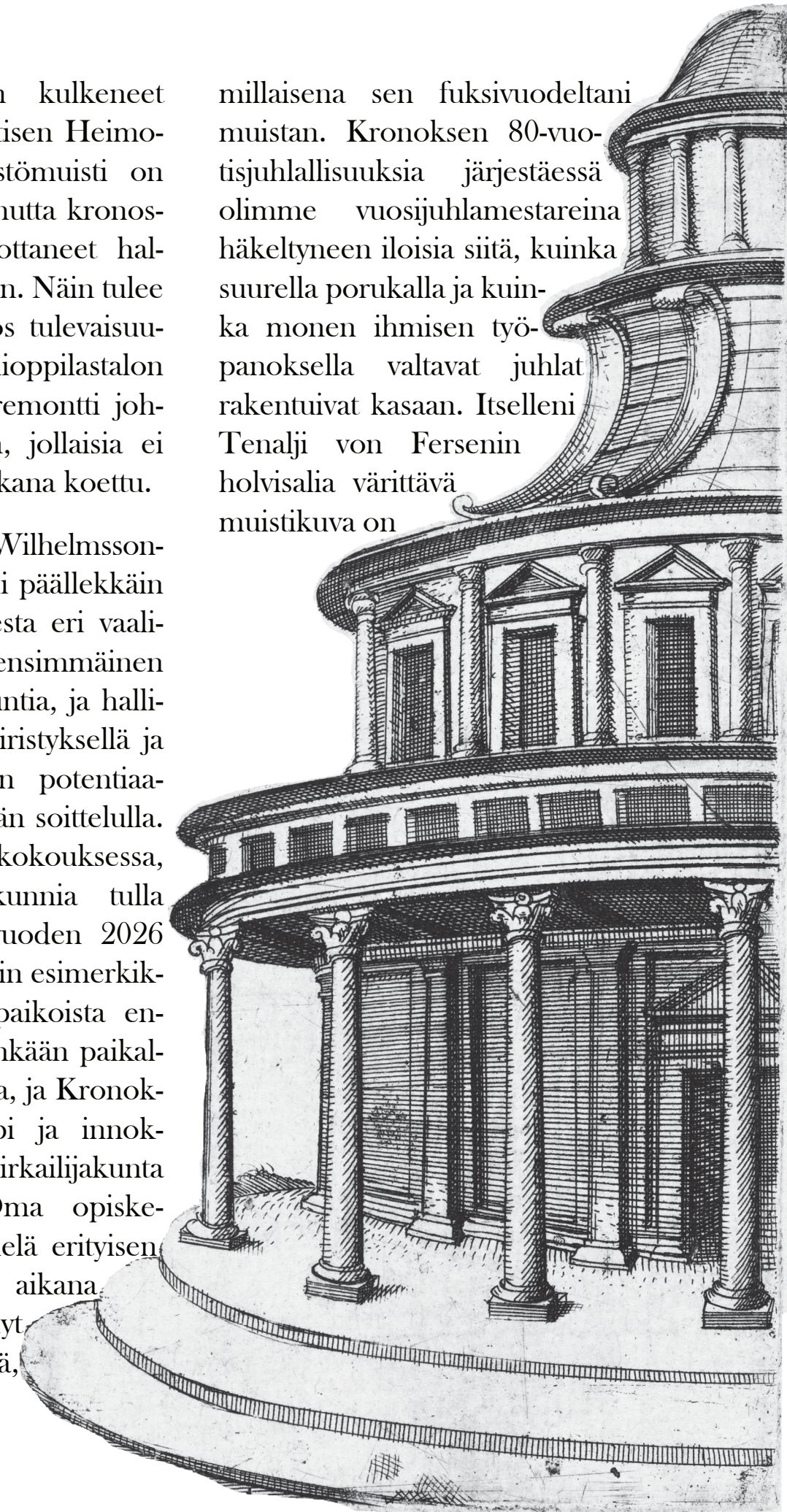
täni muistavia reittejä vaeltavana aaveena nousisin mielelläni varmasti esimerkiksi Utopian parvekkeelle, jonne ei fuksivuoteni jälkeen ole turvallisuussyistä ollut asiaa.

Järjestömuisti ei toimi samoilla säännöillä kuin henkilökohtainen muisti. Suurin osa opiskelijasukupolvista on jo unohtunut, ja 80-vuotiaan Kronoksen joulukuisten vuosijuhlien alla ajattelin sitä, kuinka lukemattomat ihmiset ovat vuosikymmenten aikana kokeneet Kronoksen ja kronoslaisuuden lukemattomilla eri tavoilla, ja kuinka kukaan ei ole voinut kokea näistä tavoista kaikkia. On vaikeaa määritellä, mikä meitä ajan ja muistojen yli yhdistää, paitsi tietenkin historian opiskelu. Minusta on hauska ajatella tilojemme ja rakennustemme muistavan meidänkin historiaamme jollain tavalla. Alina-sali on vuosi toisensa jälkeen nähnyt (ja kuullut) kronoslaiten vaihtuvat sukupolvet ja sitsilaulut, ja historianopiskelijat ovat

vuosikymmenten ajan kulkeneet niin Topelian kuin entisen Heimolankin käytäviä. Järjestömuisti on lyhyt ja katkonainen, mutta kronoslaiset ovat aikanaan ottaneet haltuunsa tilan jos toisenkin. Näin tulee varmasti olemaan myös tulevaisuudessa, vaikka Uuden ylioppilastalon menetys ja Topelian remontti johtavatkin tilamuutoksiin, jollaisia ei ole opiskelijamuistin aikana koettu.

Uuden ylioppilastalon Wilhelmsson-saliin kerrostuu itselleni päällekkäin muistot ainakin kolmesta eri vaalikokouksesta. Niistä ensimmäinen kesti kolme ja puoli tuntia, ja hallituspaikkoja täytettiin kiristyksellä ja lahjonnalla tai ainakin potentiaalisten toimijoiden perään soittelulla. Viime joulukuun vaalikokouksessa, jossa minulla oli kunnia tulla valituksi Kronoksen vuoden 2026 puheenjohtajaksi, nähtiin esimerkiksi äänestyksiä hallituspaikoista ensimmäistä kertaa kenenkään paikalla olleen muistin aikana, ja Kronokelle koottiin suurempi ja innokkaampi hallitus ja virkailijakunta kuin pitkään aikaan. Oma opiskeluaikani ei ole ollut vielä erityisen pitkä, mutta jo sen aikana Kronos on kehittynyt hyvin erilaiseksi siitä,

millaisena sen fuksivuodeltani muistan. Kronoksen 80-vuotisjuhlallisuuksia järjestäessä olimme vuosijuhlamestareina häkeltyneen iloisia siitä, kuinka suurella porukalla ja kuinka monen ihmisen työpanoksella valtavat juhlat rakentuivat kasaan. Itselleni Tenalji von Fersenin holvisalia värittävä muistikuva on

paitsi yksi opiskelijavuosieni hienoimmista illoista, myös kaikki se työ, jonka myötä näki juhlien rakentuvat ympärillään vuosijuhlatoimikunnan toimesta pienintä yksityiskohtaa myöten. Joulukuun vuosijuhlat, juhlakansan opiskelijasukupolvien jatkumo fukseista vanhimpiin alumneihin sekä holvisalin katosta kaikuva Volga ovat toivottavasti yksi muisto, jota kannan mukani lopun ikää.

Tänä uutena vuotena Kronoksella menee paremmin kuin ikinä oman opiskelijamuistini tai lähimenneisyyden järjestömuistin aikana. On ilo päästä kirjoittamaan tätä puheenjohtajan palstaa suurimmalle ja aktiivisimmalle Kronokselle, mitä olen ikinä nähnyt! Uusia polkuja ja muistoja voidaan tänäkin vuonna luoda yhdessä, ja vaikka edessä on suuria muutoksia, ne mahdollistavat myös uusia perinteitä ja näyttämöitä niin järjestön kuin sen jäsentenkin elämille. Itse ainakin saan iloa siitä ajatuksesta, että olen vasta opintojeni

puolessavälissä, ja meillä kaikilla on vielä paljon aikaa kerätä muistikuvagalleriaa niin juhlasaleihin kuin keskustakampuksen kaduille sekä jättää jälkiämme uusiin ja vanhoihin tiloihin.

Kekri Pihlström

Kronos ry:n puheenjohtaja 2026

PÄÄTOIMITUS ESITTÄYTYY

kuka? mitä? miksi? kuka? mitä? miksi? kuka? mitä? miksi? kuka? mitä? miksi?

KRONOKSEN HALLITUS JA VIRKAILIJAT 2026

Kekri Pihlström
puheenjohtaja

Lumi Ilvonen
varapuheenjohtaja
juhlatoimintavirkailija

Hilla Alavaikko
sihteeri
somevastaava
juhlatoimintavirkailija
vuosijuhlamestari

Kata Kobycheva
taloudenhoitaja

Lauri Seidler
tiedottaja

Kai Pesonen
yhdenvertaisuus-
vastaava

Aura Heikkinen
juhlatoimivastaava

Aino Kivilahti
juhlatoimivastaava

Aatu Kinnunen
juhlatoimivastaava

Merri Paju
opintovastaava

Heikki Puska
varainhankintavastaava

Tuomo Koljonen
hol- ja ulkosuhde-
vastaava

Oona Lankinen
työelämä- ja
alumnivastaava

Visa Sipilä
haalari- ja merkki-
vastaava
juhlatoimintavirkailija

Henri Kataja
haalari- ja merkki-
vastaava

Mikko Anttonen
hissakahvivastaava
juhlatoimintavirkailija

Tomi Väisänen
arkistovastaava

Pauli Sirén
magister cantandi

Martin Madisson
liikuntavastaava

Mohamed Abdi
liikuntavastaava
hissakahvivastaava

Veeti Ylikoski
liikuntavastaava

Kaneli Villa
kulttuurivastaava

Salla Niemelä
graafikko
kulttuurivastaava

Hilma Lievemaa
kulttuurivastaava

Siiri Kallionpää
kulttuurivastaava
juhlatoimintavirkailija

Silja Pohjakallio
vuosijuhlamestari

Miisa Juusela
yhdenvertaisuus-
virkailija
juhlatoimintavirkailija

Milla Laamanen
kaktusvastaava

KRONOS - HISTORIAN AJOPUU VAI KOSKIVENE?

Kronos sai alkunsa kahdeksankymmentä vuotta sitten, historiallisessa tilanteessa, joka voi nykyään tuntua kaukaiselta, mutta ehkä sitenkin tunnistettavalta.

Sota oli päättynyt, ilmassa oli toiveikkuutta ja jälleenrakentamisen tunnelmaa, mutta myös huolta ja puutetta.

Opintojaan aloittelevat tunsivat epävarmuutta siitä, millaiselle uralle opinnot heitä valmistaisivat, mitä kurseja pitäisi valita ja miten suunnistaa isossa opiskelijakaupungissa. He hakivat tukea toisistaan.

Helsingin yliopiston professorit ja opettajat puolestaan toivoivat, että opiskelijat tulisivat mukaan Histori-

allisen yhdistyksen toimintaan. Kronos syntyi tähän tarpeeseen, aluksi Historiallisen yhdistyksen opiskelijakerhona ja vähitellen itsenäisenä yhdistyksenä.

Kronoksen 80-vuotisjuhlien aikaan tiedetään, että vuoden 1945 opiskelijoilla ja Suomella oli edessään vuosikymmenien rauhan ja demokraattisen kehityksen ajat, mutta aikoinaan tämä ei ollut mitenkään itsestään selvää.

Tutkijat ovat puhuneet ”Suomesta vuonna nolla”. Sodanjälkeinen Eurooppa haki vasta muotoaan. Kotimaassa sotavuosien jännitteet purkautuivat monin tavoin. Valvontakomissio piti hallussaan Hotelli Tornia ja päälentokenttää, niin että kotimaan siviiliennot oli hoidettava Hyvinkään lentokentän kautta.

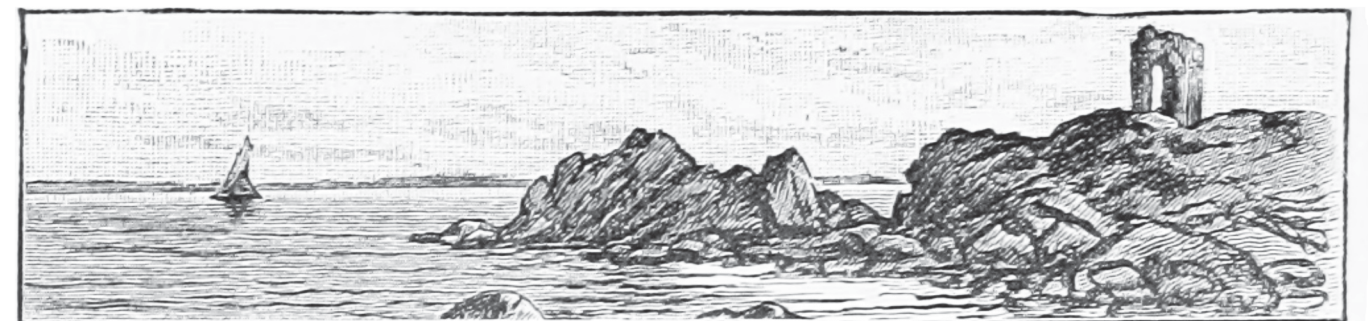
Kronoksen varhaiset vuodet ajoittuvat yksiin niin kutsuttujen vaaran vuosien kanssa; ilmassa oli huolta siitä, onko rauha pysyvä, millainen

rauhansopimus lopulta saadaan ja uhkaako Suomea sittenkin miehitys idästä.

Syksyllä 1945 Suomen sodanai-kaista johtoa vastaan aloitettiin niin sanottu sotasyllisyysoikeudenkäynti. Yliopiston historioitsijat kuten yleisen historian prof. Arvi Korhonen ja tuleva polhissan prof. L. A. Puntila seurasivat hyvin läheltä, olivathan molemmat toimineet sodan aikana päämajan palveluksessa ja L. A. Puntila myös pääministerin sihteerinä.

Syksyllä 1945 näki päivänvalon pait- si Kronos ry, myös eräs historian- kirjoituksemme tunnettu klassikko, ”ajopuuteoria”. Senkin syntysijat oli- vat Helsingin yliopiston historian oppiaineessa.

Edellä mainittu professori Arvi Korhonen (voimasanojen käyttönsä vuoksi Arvi ”Perkele” Korhosena- kin tunnettu) oli työskennellyt yleisesikunnan sotahistoriallisen toi-

miston apulaispäällikkönä. Hänellä, kuten monilla muillakin, oli kova huoli siitä, että Suomessa tapahtuisi Neuvostoliiton masinoima vallankaappaus ja että Suomen historiaa alettaisiin kirjoittaa täysin voittajan ehdoilla. Monet Itä-Euroopan maiden tapahtumat voimistivat huolta.

Yhteistyössä presidentti Risto Rytin kanssa Korhonen muun muassa valmisteli ja toimitti Yhdysvaltoihin käsikirjoituksen, historiallisen puolustuspuheen. Se ilmestyi englanninkielisenä versiona vuonna 1948 nimellä Finland and World War II, 1939-1944.

Teoksen toimittajaksi oli merkitty suomalaistaustainen Columbian yliopiston historian professori John H. Wuorinen (1897-1969), joka oli sodan aikana työskennellyt Yhdysvaltain tiedustelupalvelun tutkimusanalyysiosastolla.

Kuten mm. emeritus Seppo Hentilä on todennut, alkuperäisen suomenkielisen käsikirjoituksen olivat laatineet Korhonen ja Ryti, ja Väinö Tanner osallistui ainakin tekstin tarkastamiseen.

Teos oli Suomen johdon hätähuuto, pyrkimys selittää länteen, että Suomi

oli ajautunut jatkosotaan suurpolitiikan pyörteissä. Valvontakomission saavuttua Suomeen teosta ei olisi voitu enää julkaista kotimaassa, joten Wuorinen otti sen julkaisutakseen ja palkittiin myöhemmin Helsingin yliopiston kunniatohtorin tittelillä.

Korhosen myöhempi teos ”Operatio Barbarossa ja Suomi” teki ajopuuteorian tunnetuksi, mutta teorian aihio oli jo käsikirjoituksessa, joka marraskuussa 1945 saapui Yhdysvaltoihin, samoin kuin sotasyyllisyysoikeudenkäyntien puolustuspuheenvuoroissa: Suomi esitettiin ajopuuna suurvaltapolitiikan vuolaassa virrassa.

Historian opiskelijat tuskin tiesivät tästä paljoakaan, heillä oli muita huolia ratkottavana. Kronos antoi opinto-ohjausta, lainasi

kirjoituskonetta tutkielmien kirjoittajille ja kutsui vierailijoita kertomaan, mihin töihin historian opiskelija voisi ryhtyä. Kerättiin myöskin tenttikysymysarkistoa. Kokoukset järjestettiin Vanhan ylioppilastalon ”tiedekuntahuoneessa” kerran kuussa.

Kevätjuhlissa vastavalmistuneet potkittiin pois Kronoksesta, Historiallisen Yhdistyksen jäseniksi. Vuonna 1949 otettiin vastaan vieraita Oxfordista, ja vuonna 1956 menttiin ulkomaanmatkalle Tanskaan.

Yhteistä oli pyrkimys edistää yhteistä hyvää ja turvata tulevaa, ja usein tätä tehtiin yhdessä opiskelijoiden ja henkilökunnan kesken. Varhaiset valokuvat osoittavat, että opettajat olivat usein mukana Kronoksen tilaisuuksissa. Kymmenvuotiskokouksissa hujakuissa hymyilee esimerkiksi juuri

Arvi Korhonen, jonka muotokuva edelleen katselee nykypäivän historioitsijoita Topelia A205:n nurkasta.

Vuosikymmenten saatossa poliittinen aktiivisuus välillä kasvoi, välillä laimeni. Välillä perinteitä heitettiin nurkkaan ja välillä taas innostuttiin niitä luomaan ja kehittämään. Välillä korostui älykköjen pohdinta, välillä biletyt, välillä tiedostavuus.

Näiden vuosien mittaan ajopuuteoria ehti vaihtua koskiveneteoriaan, joka korostaa enemmän suomalaisten toimijuutta. Välillä koko teema painui uppotukiksi, mutta putkahti pintaan joulukuussa 2025, kun ulkoministeri näytti lausunnossaan vähättelevän Suomen roolia jatkosodan alussa.

Kysymys toimijoista ja rakenteista, yksilön toimintatilasta historian pyörteissä, on tutkimuksen ikuisuus-kysymyksiä. Miten paljon liikumavaraa on ainejärjestöllä, historioitsijalla, poliitikolla tai vaikkapa HYY:n tilaratkaisuista päättävällä edustajistolla?

Ainakaan en suosittelen kenellekään oman elämänsä ajopuuna ajelehtimistä. Aktiivinen toiminta on tärkeää, oli kyse sitten opiskelijaelä-

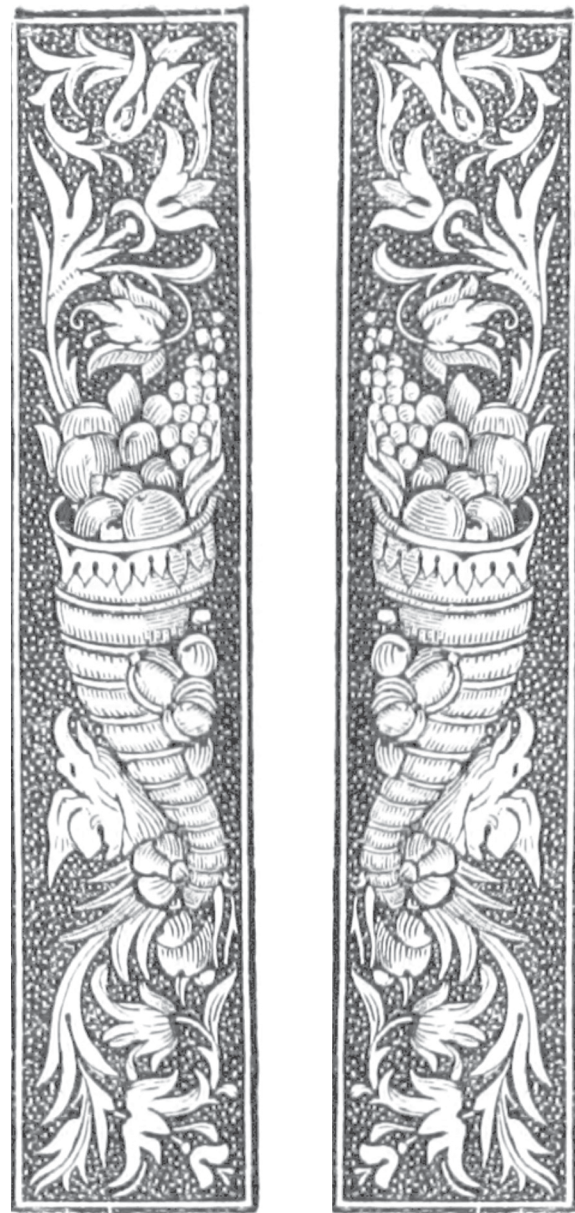
mästä, tutkimuksesta tai yhteiskunnasta. Näkyyhän se Kronoksenkin toiminnasta - aktiiviset opiskelijat tekevät Kronoksen ja Kronos tukee opiskelijoita. Vuosikymmenestä toiseen myös pariskuntien ja ystävyssuhteiden muodostuminen vahvistaa ilmeisesti 2000-luvun alussa syntynyttä lausahdusta ”Kronos on rakkaus”.

Tämä kaikki on aktiivisen opiskelijaelämän tulos ja tärkeä esimerkki yksilöllisen ja yhteisöllisen aktiivisuuden merkityksestä. Sitä ihailee myös aikaisempi ainejärjestöaktiivi, kun voi vain ihailla aikaansaapuutta eikä tarvitse huolehtia nakkien napjahtamisesta omalle kohdalle.

Historian oppiaineen puolesta esitän lämpimät onnittelet Kronokselle, viilettäköön se ajan kuohuissa menestyksekkäästi seuraaville vuosikymmenelle, ja toisetkin 80 vuotta - siis kohti 160-vuotisjuhlia vuonna 2105!

Anu Lahtinen

Kirjoittaja on Suomen ja Pohjoismaiden historian professori. Teksti pohjautuu Kronoksen 80-vuotisjuhlissa pidettyyn puheeseen.

Hentilä, Seppo. Historiantutkijat sotien jälkeisessä yhteiskunnassa. Historiallinen Aikakauskirja 3/2025.

Ojanne, Teemu (toim.). Historian tekijöitä. Kronos ry. 60 vuotta. Helsingin yliopiston historian laitos, Helsinki 2005

TEEKKARIEN HISSAKYSYMYKSET

Onko teekkarin ja humanistin yhteistyö ensiaskeleista saakka raastavaan tuohon ja hävitykseen tuomittu, vai onko mahdollista, että heidän välillään kerran säkenöisi mitä lämpimin ymmärrys?

Turvallisesti Aleksandrian lämmössä istuessa on hauskaa pohdiskella, kuinka pääläellaan kaikki mahtaakaan siellä Otaniemessä olla ja loistaako siellä kenties auringonkin paikalla jonkin nuoren ja innokkaan innovointitiimin kehittämä härveli, joka yötä päivää suo valoaan maksaville asiakkaille ja tuottavuudessaan päihittää tuntemamme tähden satakertaisesti.

Vaellus tuohon kaukaiseen valtakuntaan on pitkä ja matkan seurauksia kerrassaan mahdoton ennakoida. Kokonaan vieraasta ja vastaanottajasta ja heidän valmiudestaan sovinnontekoon riippuu, hyppiikö humanisti kotiin suurta onnea tuntien vai raahustaako hän sydän kohmettuneena takaisin omaan valtakuntaansa.

Eräänä lumisena helmikuun päivänä kaksi päätoimittajaa otti harteilleen jo liaksi lykätyn tehtävän ja lähti Otaniemeen diplomaattisuhteita vaalimaan.

Selvemmin sanottuna halusimme siis tarjota teekkareille mahdollisuuden kysyä mitä tahansa historiasta. Saimme Otaniemessä lämpimän vastaanoton ja kiinnostavia kysymyksiä. Teekkareiden kysymykset saivat asiantuntevat vastaukset Risto Marjomalta, kiitos kuuluu siis hänellekin!

Lilja Leiwo, Lotta Saari, Tuukka Ulvila

MISTÄ HUMANISTIT SAIVAT ALKUNSA?

Varmaan samalla tavalla kuin muutkin ihmiset, mutta heidän humanisminsa kehittyi hitaasti Italiassa keskiajan myöhäisten vuosisatojen aikana 1100-luvulta lähtien. Humanismia on pidetty yksinomaan länsieurooppalaisena ilmiönä, mutta nämä varhaiset ajattelijat, joukossa myös naisia, kehittivät teorioitaan ensi sijassa latinaksi käännettyistä antiikin ajan kirjoituksista, joita käännettiin niin itäisen Rooman (Bysantin) kreikkalaisista kuin islamilaisen maailman arabialaisista teksteistä. Muinaisen hellenistisen ajan tiede ja filosofia säilyivät näillä alueilla paljon paremmin kuin katolisessa lännessä ja muodostivat siellä keskeisen osan kirjallisesta sivistyksestä, jota myös kehitettiin edelleen. Lännessä paljon tästä tiedosta oli menetetty ja sen paluu muodosti pohjan kirkon intellektuaalisen monopoliaseman murtamiselle 1300-luvulta alkaen. Hellenismin vaikutus sai itää vahvemmin uskonnollista maailmantulkintaa vastustavan luonteen korostaen ihmisestä lähtevän ja ihmistä käsittelevän tiedon keskeisyyttä, eli humanismia. Hellenismin perinteestä tuli hieman ironisesti lännessä vallankumouksellisempi juuri sen aiemman heikkouden tähden. Idässä se oli vuosisatojen myötä sulautunut osaksi uskonnollisia näkemyksiä, eikä näin johtanut oman, pohjimmiltaan sekulaarin maailmankuvan syntyyn.

Historiassa ei millään asialla ole oikeastaan alkua, vaan kaikki pohjautuu aina johonkin, joka oli jo sitä ennen. Niin myös uskontojen kohdalla, zarathustralaisuus mukaan lukien. Sen juuret ovat nykyisen Keski-Aasian aroilla harjoitetussa mazdalaisuudeksi kutsutuissa uskomuksissa, joiden perustana oli dualistinen näkemys maailmasta hyvän ja pahan taistelukenttänä. Tämä poikkesi tyypillisistä muinaisuskonnoista, joissa jumaluudet näyttäytyivät yli-luonnollisina olentoina, mutta usein ihmishahmoisina ja inhimillisten heikkouksien leimaamina. Tällaiset jumalat eivät edustaneet moraalisia maailmantulkintoja, vaan olivat pikemminkin amoraalisia ja arvaamattomia. Mazdalaisten ajatus uskonnosta moraalisena taisteluna hyvän ja pahan välillä oli siis ilmeisen vallankumouksellista ja tuli myöhemmin vaikuttamaan monien uskontojen kehitykseen, kristinusko mukaan lukien. Varsinainen zarathustralaisuus näyttää kehittyneen vasta paljon myöhemmin, ja siitä tuli 500-luvulla eaa. perustetun Persian valtakunnan hallitsijahuoneen uskonto. Nimensä uskonto sai oletetusta profeetastaan Zarathustrasta, joka on saattanut elää Keski-Aasian tasangoilla lähes vuosituhat aiemmin, tai sitten ei. Mitään varmaa hänestä ei tiedetä, paitsi että hän on epäilemättä ollut vaikutusvaltainen mazdalainen oppinut. Mazdalaisuuden tavoin zarathustralaisuus oli innovatiivinen ja mahdollisesti ensimmäinen vallanpitäjien lähetyssuskonto, jonka levittämisellä toivottiin yhdistävän monikansallista imperiumia. Zarathustralaisille papeille rakennettiin temppeleitä valtakunnan eri osiin ja he loivat omat pyhät kirjoituksensa, jotka kanonisoivat uskonnon muodot samalla tavoin kuin myöhempien kirjauskontojen kohdalla. Valtakunta ei kuitenkaan lopulta kestänyt ja sen hajottua 300-luvulla eaa. zarathustralaisuus jäi vähitellen kilpailevien uskontojen varjoon. Sen opinkappaleet ovat suurelta osin kadonneet. Jonkin verran zarathustralaisia on yhä, Iranin ohella varsinkin Intiassa, jossa heitä kutsutaan parseiksi. Nykyajan tunnetuin parsi lienee Queenin solisti Freddie Mercury, joka myös haudattiin vanhojen perinteiden mukaisesti.

MIKÄ ON ZARATHUSTRALAISUUS JA MITÄ ON SEN TAUSTALLA?

MITEN TYÖLÄISET SELVISIVÄT 1700-LUVUN EUROOPASSA?

Epäilemättä sitkeästi sinnitellen, kuten työläiset kaikkina aikoina yleensäkin. Ennen 1800-luvun teollistumista varsinaisia työläisiä ei kuitenkaan ollut kovin suuri osa väestöstä, ellei mukaan lasketa maaseudun maattomia työläisiä. Kaupungit olivat pieniä ja niiden valtaväestönä erilaiset ammattinharjoittajat, eli kauppiat, käsityömestarit ja kisällit. Aatelia ja papistoa oli kumpaakin karkeasti prosentin verran väestöstä, vaihdellen tosin suuresti eri puolilla Eurooppaa. Maaseudun talonpojat omistivat tilansa, minkä lisäksi löytyi vuokratilallisia ja torppareita, jotka hekin elivät oman tuotantonsa kautta, eivätkä näin olleet varsinaisesti työläisiä. Se osa väestöstä, joka sai joltakulta palkkaa elääkseen oli vielä pienehkö, joskaan sen koosta ei taida olla mahdollista saada luotettavaa tietoa, sillä se sulautui osaksi kerjäläisiin, maankiertäjiin, rikollisiin ja muihin irtolaisiin, joista ei yleensä ole jäänyt mitään merkkejä rekistereihin. Ainoa mitä voi varmuudella sanoa on, että työläiset epäilemättä valtaosin selvisivät, sillä muutoinhan heitä ei olisi ollut. Heidän elämänsä on kuitenkin ollut epävarmalla pohjalla, sillä työnantajilla ei ollut heidän suhteensa mitään velvollisuuksia, eikä valtiostakaan ollut apua, jos tuli vaikeuksia. Kirkon hyväntekeväisyyden ohella vaihtoehtoja kerjuuteen tai rikollisuuteen olivat silloin lähinnä armeijaan värväytyminen, jos oli mies, tai prostituutio naisille. Teollistumisen hidaskasvu vuosisadan lopulla toi lisää työmahdollisuuksia, miehille erityisesti kaivoksissa ja naisille tekstiilitehtaissa, mutta elintaso tai yhteiskunnan turvarakenteet eivät lähteneet nousuun vielä moneen sukupolveen.

NOVELLI ENSIO RINTEEN MONTA ELÄMÄÄ

Ensio Rinne oli aivan tavallinen mies. Hän oli syntynyt 1955 Kotkassa, mutta hän asettui jo varhain Taipalsaarelle, missä Rinteen suvulla oli vanhastaan ollut kesämökki. Ensio teki Taipalsaarella pitkän työuran postinjakajana. Monet taipalsaarelaiset muistivat leveästi hymyilevän Ension polkemassa oranssilla postipyörällään jakamaan aamun lehteä. Sympaattista postinjakajaa tervehdittiin, ja Ensio muisti aina kohteliaasti tervehtiä takaisin. Kuulumiset vaihdettiin, kun Ensio pitkän työvuoronsa jälkeen istuutui ansaitulle sumpille huoltamon kahvilaan. Tällaisia päiviä kertyi Ensiolle tuhansia, ja elämää tuntematon olisi voinut luulla, että näin olisi voinut jatkua ikuisesti. Ennen pitkää oli kuitenkin Ension aika jäädä eläkkeelle. Aiemmin seurallisena pidetty mies vetäytyi enimmäkseen kesämökilleen rauhaisten eläkepäivien viettoon. Mitä Ensio tekikään kaikella sillä ajalla, sitä ei kukaan varmuudella tiedä. Ensioa nähtiin vielä harvakseltaan kirkonkylän kaupalla, kunnes ei enää nähtykään, sillä yhtenä koleana marraskuisena yönä Ensio kuoli.

Ensiolla ei ollut omaisia. Hän oli ollut poikamies koko aikuisikänsä. Kun testamenttiakaan ei löytynyt, hänen vähäisen omaisuutensa peri valtio. Valtio yrittää kaupata Ension huonokuntoista mökkiä vieläkin. Kirkkoon Ensio oli eläessään kuulunut – ei siksi, että hän olisi kirkossa koskaan käynyt. Asialla oli merkitystä, koska ilman yhtään lähisukulaista, joka olisi voinut vastata Ension maallisista jäänteistä, jäivät hautajaiset lopulta Taipalsaaren seurakunnan ja kirkkoherra Markus Janssonin vastuulle. Ja vaikkei paimen ollut lammastaan erityisemmin tuntenut, otti kirkkoherra työnsä ilmeisen vakavasti.

Kuolema ilman hautajaisia ei yksinkertaisesti tullut kyseeseen kirkkoherra Janssonille. Hänen mielestään jokaisen kuului saada poistua täältä arvokkaasti, kun lähdön aika koittaa. Kirkkoherra halusi tietää enemmän vainajan elämänvaiheista, muttei ollut varma, kenen puoleen hänen tulisi kääntyä. Koska Ensiolla ei ollut puolisoa tai lapsia, eikä hän ollut solminut läheisiä ihmissuhteita, ilmeistä vastausta ei ollut. Ension tunsivat samaan aikaan kaikki ja toisaalta ei kukaan. Kirkkohera Janssonia huolesti, että hautajaiset jäisivät pelkästään hänen, suntio Viljasen ja kanttori Bergin väliseksi toimitukseksi. Asialle oli tehtävä jotain, joten kirkkoherra päätti levittää sanaa: koko saaristopitäjä olisi tervetullut saattamaan Ensio Rinteen tämän viimeiselle matkalleen.

Ei pidä koskaan väheksyä kyläyhteisön voimaa. Pian jo saariston kylissä supistiin: ”Niin, kohta ovat Rinteen Ension hautajaiset... Siinäpä vasta oli mukava mies! Hautajaisiin on mentävä, kun on kerran kutsuttukin.” Sana levisi, ja hautajaisiin saapuisivat Ension tunteneet läheltä ja kaukaa. Kirkkoherra Jansson sai vastauksia lähettämiinsä kutsukortteihin. Hän oli lähettänyt niitä henkilöille, joilla hän uskoi olleen merkitystä Ensiolle. Kirkkoherra oli käynyt läpi Ension elämää ja saanut selville yhtä ja toista, kuten missä Ensio oli käynyt koulua, missä hän oli suorittanut varusmiespalveluksensa, keitä hän oli tuntenut postissa ja niin edelleen. Vastausviesteissä kiiteltiin kutsusta ja vakuuteltiin, että hautajaisiin saavuttaisiin. Esittäytyipä joku viestissään Ension ystäväksikin, vaikka tuskin Ensiolla oli koskaan tosiystäviä ollut.

Kun hautajaispäivä viimein joulukuun puolella koitti, Taipalsaaren

siunauskappeliin oli kokoontunut monenlaista saattoväkeä kunnioittamaan Ension muistoa. Kirkkoherra Jansson oli ovella vastaanottamassa vieraita. Ensimmäisten joukossa saapui Markku, eläkkeellä oleva insinööri, joka oli ajanut hautajaisiin Kotkan Karhulasta asti. Hän kertoi kirkkoherralle olleensa Ension kanssa samalla luokalla kansakoulussa. Kun Markku oli istunut kirkonpenkkiin, sisään astui Sihvonen, joka puolestaan totesi olleensa Rinteen kanssa samassa tuvassa alokasaikanaan Lappeenrannassa. Ensio Rinne oli kotiutunut armeijan harmaista tykkimiehenä, kun taas Sihvosen tie oli jatkunut aliupseeri- ja reserviupseerikoulun kautta Helsinkiin kadettikouluun asti. Hän oli palvellut esikuntaupseerina Mikkelissä Savon prikaatissa varuskunnan lakkauttamiseen asti ja sen jälkeen vielä Haminassa maasotakoululla, mistä hän oli eläköitynyt vastikään everstiluutnanttina.

Ension Siiri-serkku oli matkustanut kauimpaa saadakseen olla mukana, ja hän oli paikalla olijoista ainoa Ension sukulainen. Hän asui Ruotsin Västeråsissa, minne hän oli vanhempineen asettunut jo pikkutyttöä 1960-luvun alussa. Siirin nuoremmat sisarukset olivat syntyneetkin Ruotsissa, eivätkä he olleet koskaan tunteneet Suomea omakseen. Heille lapsuuden lomamatkat Taipalsaarelle olivat tuntuneet kidutukselta, ja he olivat lakanneet käymästä Suomessa, kun olivat tulleet murrosikään. Siksi he eivät olleet vaivautuneet nytkään paikalle. Toista oli Siirin kohdalla, joka joskus edelleen ikävöi entistä kotimaataan, vaikka Mälarenin maisemat olivat tulleet hänelle Saimaan rantoja tutummiksi aikoja sitten. Siiri oli

työskennellyt sairaanhoitajana, hän oli naimisissa ruotsalaismiehen kanssa, heillä oli lapsia ja lapsenlapsia ja olihan Siirin sukunimikin ollut jo iäisyyden Lindqvist. Serkkuaan hän ei ollut tavannut enää vuosiin – tai ei, olivathan he tavanneet Tukholmassa 2000-luvun alussa, kun Ensio oli ollut postin risteilyllä ja Siirillä sattui muutenkin olemaan asiaa pääkaupunkiin. Tuo päivä Tukholmassa lienee ollut Ension ainoa ulkomaanmatka.

Toki paikalla oli myös tavallista kirkkokansaa, ja niitä, joita kiinnostivat ensisijaisesti muistotilaisuuden ilmaiset kahvitarjoilut. Postista ei kutsusta huolimatta saapunut ketään. Ension Postin aikainen esimies Hannes oli muuttanut eläköidyttyään Espanjan auringon alle ja juonut itsenä hengiltä. Hanneksen ruumiin kuljettaminen haudattavaksi Taipalsaaren multa oli vaatinut sinnikkyyttä, mutta vaihtoehtona olisi ollut hänen hautaamisensa nimettömään joukkohautaan. Kirkkoherra Jansson muisti Hanneksen hautajaiset hyvin, sillä ne olivat hänen ensimmäisensä Taipalsaarella. Siunauskappeli oli tuolloin ollut harvinaisen täysi. Lähestulkoon kaikki vieraat olivat päivitelleet, kuinka hieno mies Hannes oli ollut. Maarit, Ension kollega, ei ollut edesmenneen esimiehensä hautajaisissa tämän pitkään jatkuneen häiritsevän käytöksen takia. Nyt Maarit asui länsirannikolla ja tuskin muisti Ensiota, eikä siksi saapunut kollegiansakaan hautajaisiin.

Kirkkoherra Jansson karhensi kurkkuaan ennen kuin aloitti puheensa:

”Ensio Abraham Rinne syntyi 17. joulukuuta 1955 Kotkassa Valdemar ja Emilia Rinteen, omaa sukua Alasen, esikoisena. Myöhemmin perheeseen syntyivät vielä pikkuveljet Unto ja Matti. Perhe asui Hovinsaaressa, missä isä Valdemar työskenteli sahalla...”

Kirkkoherra Jansson piti pienen tauon. Yleisö istui hiljaa ja katsoi keskittyneesti häneen. Kirkkoherra tuli ajatelleeksi, että kaikki, mitä hän sanoisi, olisi suurimmalle osalle paikalla olijoista uutta tietoa. Hän jatkoi:

”Ensio kävi kansakoulua Kotkassa, mistä hänen sanotaan olleen varsinainen mallioppilas. Ensio valmistui kansakoulusta hyvin arvosanoin.”

Yleisössä Markku nyökkäsi.

”Opintiellä Ensio ei kuitenkaan jatkanut, vaan koulun jälkeen hän meni aluksi töihin setänsä konepajalle. Sitten Ension matka jatkui varusmiespalvelukseen Lappeenrannan Rakuunamäelle, missä hän palveli 1974–1975 Karjalan tykistörykmentissä.”

Nyt Sihvonen nyökkäsi.

”Reserviin päästyään Ensio jäi Lappeenrantaan, missä hänet otettiin ensimmäistä kertaa postiin töihin. Muutamaa vuotta myöhemmin hän siirtyi tänne Taipalsaarelle, missä hän työskenteli postinjakajana viisi vuotta sitten tapahtuneeseen eläköitymiseensä asti. Monet taipalsaarelaiset muistavat Ension ennen kaikkea lämpimästä hymystä...”

Kirkkoherra haki sanojaan. Kun hän ei muuta muistanut tai keksinyt, hän teki sen, mitä parhaiten osasi, eli lainasi Isoa Kirjaa. Hän lainasi Uutta testamenttia, tarkalleen ottaen Luukkaan evankeliumia, ja kertoi Jeesuksen vertauksen tuhlaajapoijasta. Lopuksi Kirkkoherra Jansson kuitenkin teki tyhjäksi sen, mitä oli sanonut, ja totesi:

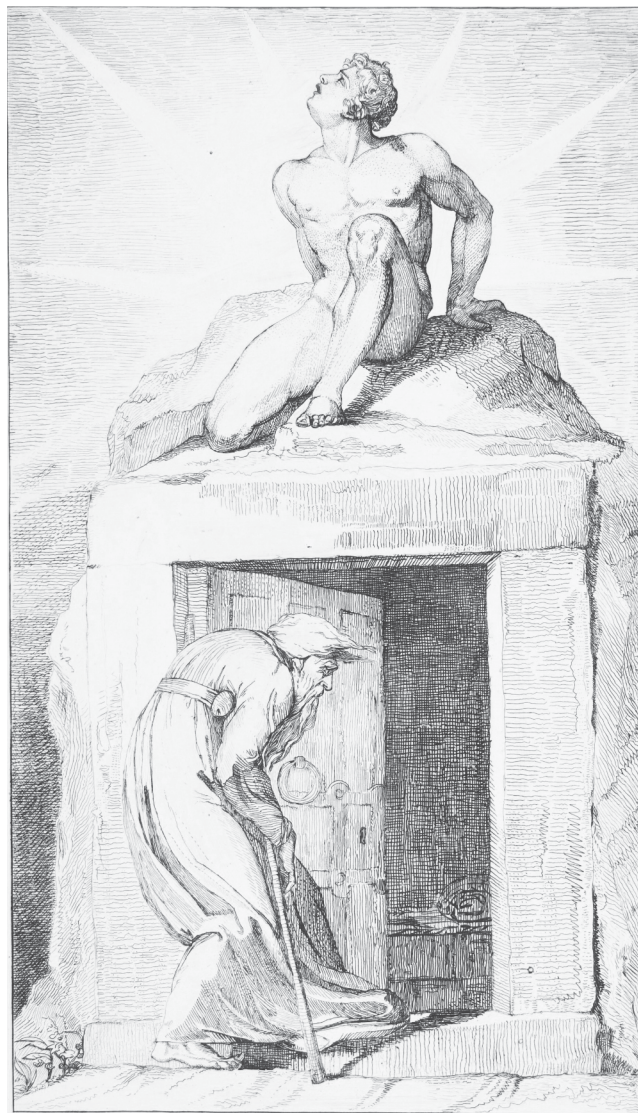
”... mutta Ensio ei ollut tuhlaajapoika. Hän oli vanhempi veli, joka teki tunnollisesti osansa ja jota ei koskaan juhlittu.”

Seurasi kukkien laskeminen arkun ympärille. Eihän niitä tietenkään paljon ollut, vain pieni kimppu postilta ja toinen Taipalsaaren seurakunnalta, jonka kirkkoherra Jansson oli hyvää tahtoaan tuntien Viljasen laittanut hankkimaan. Ja tietysti ruusu, jonka Markku oli viime hetkellä pysähtynyt ostamaan Saimaanharjun K-Marketista. Hetkestä teki kuitenkin merkityksellisen se, että kyseessä saattoi olla ainoa kerta, kun Ensio sai kukkia.

Siunaamisen jälkeen arkku jätettiin paikoilleen kappeliin. Arkun laskeminen routaiseen maahan ei joulukuun alussa olisi onnistunut. Hautajaisväki käveli kuitenkin Ension tulevalle hautapaikalle. Röntäsateessa kaikui vaimea virsi Maa on niin kaunis, jonka kanttori Berg oli vainajaa ajatellen valinnut.

Muistotilaisuus järjestettiin seurakuntatalolla. Tarjolla oli kakkukahvit, ja kaikki saivat kirjoittaa pieneen mustakantiseen kirjaan muistojaan Ensiosta. Idea oli kirkkoherra Janssonin. Kai hän pyrki sillä paikkaamaan omien selvitystöidensä puutteita, sillä hänellä itselläänkin riitti vielä paljon opittavaa Ensiosta. Ja varsin ahkerasti monet näyttivät muistojaan kirjoittavan. Muuten tilaisuus sujui hiljaisissa merkeissä. Kirkkoherra Jansson oli kiitollinen kaikille läsnäolijoille. Kirkkoherra ja Ension Siiri-serkku olivat sopineet, että Siiri veisi muistikirjan mukanaan, mutta lähtiessään Siiri unohtikin kirjan eteisen pöydälle.

Muistotilaisuuden päätyttyä kirkkoherra Jansson korjasi muistikirjan talteen ja selaili sitä kotonaan illalla. Vaikka kirjassa oli paljon aiemman toistoa, kirkkoherran mieleen jäivät seuraavat merkinnät:

”Ensio oli niin mukava poika. Kun kävimme yhdessä kansakoulua, Ensio oli paras ystäväni. Olimme yhdessä sellaisia vintiöitä, aina koiruudet mielessä. Silti Ensio vei kuudennella luokalla Hymypoika-patsaan nenäni edestä. Sitten tiemme erosivatkin, kun minä lähdin Helsinkiin oppikouluun ja Ensio jäi Kotkaan, emmekä enää pitäneet yhteyttä. Lukion ja Teknillisen korkeakoulun kavereista tuli pysyvämpiä. Ensiolla kun ei ollut tuota lukupäätä... Seuraihminen hän oli senkin edestä!”

- Ystäväsi Markku

”Tykkimies Rinne oli suomalaisen sotilaan perikuva: asialliset hommat tuli hoitaa, mutta muuten saattoi olla kuin Ellun kanat. Vaikka luonteen-

piirteemme eivät aina kohdanneetkaan, minulle ei jäänyt paha sanottavaa Rinteestä. Alokaskaudella tuvassamme taisivat olla sukunimet Rinteestä Turuseen, ja silloin tutustuimme. Pian lähdin Haminaan kurssille, mutta näin Rinnettä vielä hänen palveluskautensa loppupuolella. Lappeenrannan varuskunnan hiihtokilpailuissa kamppailimme kumpikin voitosta, mutta alamäessä Rinteen sukset luistivat paremmin, ja hän törmäsi minuun. Sen seurauksena molemmat kaaduimme, ja muut menivät ohi. Sääli, ettei Rinteestä tullut maailmanluokan hiihtäjää.”

- Sihvonen, everstiluutnantti evp.

”Ystävällinen postimies Ensio Rinne pelasti minut, kun olin matkalla töihin keskussairaalaan kymmenkunta vuotta sitten. Poljin pyörälläni Taipalsaarentietä pitkin kaupunkia kohti, kun takarengas alkoi tyhjetä uhkaavasti. Olisin varmaan muuten jäänyt tien varteen, mutta Ensio tuli postipyörällään vastaan ja lainasi pyöräpumpuaan. Takarengas kesti kaupunkiin asti, ja muistan, kuinka kävin työpäivän jälkeen vaihtamassa sisäkumin polkupyöräliikkeessä kaupungissa lähellä isoa liikenneympyrää. Seuravana aamuna näin taas Ension, jota muistin kiittää avusta.”

- Minna, Taipalsaari

”Rakas serkkuni Ensio, tulen ikuisesti muistamaan sinut nenä kiinni kirjassasi sukumme kesämökillä. Minä leikin veljesi kanssa pihalla, mutta sinä et pihaleikeistä välittänyt. Olit niin mielteliäs lapsi. Sinulla on täytynyt olla rikas sisäinen maailma. Harmi vain, ettet koskaan avannut sitä meille muille. Et uskoisi, jos kertoisin, miten kovin olen näinä vuosina kaivannut sinua ja Saimaata. Meidän Ruotsin-Rinteiden ei olisi pitänyt lakata käymästä Suomessa. Kun kaksikymmentä vuotta sitten kirjoitit, että olit tulossa Tukholmaan, riensin oitis sinua tapaamaan. Vaikea uskoa, kuinka kauan siitäkin on jo kulunut... Muistan kaiken edelleen kuin eilispäivän!”

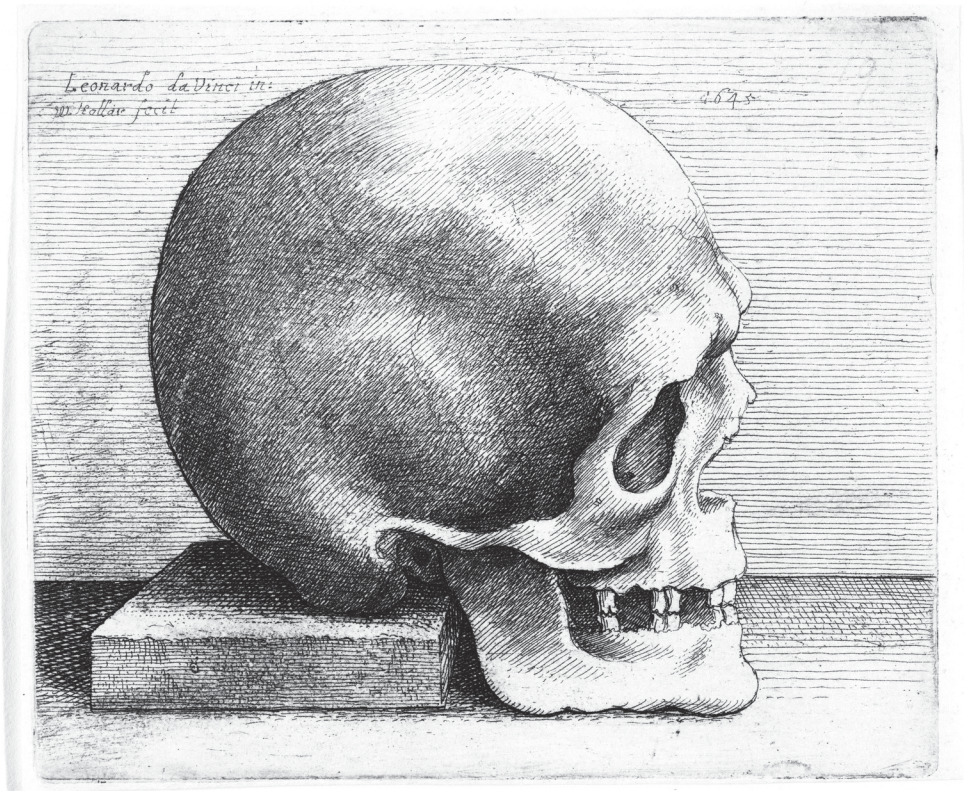
- Siirisi

Nämä merkinnät luettuaan kirkkoherra Jansson sammutti työhuoneensa valon ja meni viereiseen makuuhuoneeseen vaimonsa viereen pitkälleen.

Hetken hän kuitenkin vielä mietti päivän tapahtumia, muistamista ja kaiken katoavaisuutta ennen kuin viimein nukahti puoli kahden aikaan yöllä.

Ensio Rinteellä oli monta elämää, mutta yksikään niistä ei päässyt historian kirjoihin. Kun kevään tullen Ension uurna laskettiin Taipalsaaren sulaneeseen maahan, läsnä olivat enää kirkkoherra Jansson, suntio Viljanen ja kanttori Berg.

Jonatan Hjelt

ONKO TALOUSHISTORIA TYLSÄÄ KURAA?

Olen kuullut monen ilmeisen järkevän oloisen ja sangen varteenotettavan historian opiskelijan usein toteavan jotain herkkää sielua järkyttävää. Tämä asia, mitä he ovat sanoneet, on saanut minut nielaisemaan kahvia väärään kurkkuun ja iskenyt rautaisen tikarin syvälle sydämeeni. En tohdi itse näitä selkäpiitä karmivia ja veretseisäuttavia sanoja ääneen lausua, mutta ehkäpä uskallan kirjoittaa ne näille sivuille, kunhan ei niitä kuukaan kovaan ääneen lue:

“Taloushistoria on tylsää.”

Kas niin. Kissa on nostettu pöydälle ja kohta sanainen säilä heiluu (siirtäkäämme ensin kissa pois, ettei siihen satu. Se voi mennä vaikka juomaan sitä maitoa, joka kaatui toisessa sananparressa.)

Huuhaahumanistit! Miksi ette hyväksy taloutta osaksi ihmisten sosiaalista käyttäytymistä? Taloushistoria tekee valtavasti oikeutusta sellaisille ihmisryhmille, joilla ei ole aikoihin ollut mahdollisuutta tuottaa omaa kirjallista kulttuuria. Jokapäiväisiä perheen talouden päätöksiä on aina tehnyt nimenomaan se perheen äiti, joka on käynyt ostamassa ruokaa ja vaatteita markkinoilta. Talouteen liittyvät lähteet ovat joskus ainoita, jotka kertovat heidän elämästään mitään. (Miksiköhän talouden nimi tulee talosta - koska se liittyy taloon, perheeseen, ja kuinka ihmiset hoitavat elinkeinojaan.)

Ja jos vetoatte omaan matematiikan osaamattomuuteenne ja kieltäydytte tutkimasta “numerojen ohjaamaa,

palikkamaista ja epäinhimillistä” talouselämää niin samalla oikeutatte näkemyksen taloudesta jonain rationaalisena ja puhtaan matemaattisten lakien säätämänä mallina, joka jumalan tavoin ohjaa meidän elämää. Ja jos näette sen vain muuttumattomana maailmanlakina, joka on ihmisistä riippumaton, niin eväätte oman mahdollisuuden vaikuttaa millään tavalla siihen, kuinka taloutta voitaisiin hoitaa eri tavalla ja maailmanlaajuiset talousjärjestelmät muuttaa oikeudenmukaisiksi.

Jos joku vielä haukkuu taloushistoriaa, niin tungen Karl Marxin Pääoman ensimmäisen osan hänen kurkkuunsa ja käskän pureskelemaan kunnes edes jotain maistuu.

Janne Niemelä

UUTELO KOLMENKYMMENTEN VUODEN SOTA - VANHA NUORI MIES MUISTELEE

AIKAMME SANKARI

Jäinen vesi pistelee iholla noustessa päätä myöten aaltojen syleilystä järvilaiturin tummalle pinnalle. Veden loiskahduksen sekä hengästyneen puuskutuksen mekkalaa seuraava kuulas hiljaisuus on sinfoninen; laakea talvinen järvimaisema kaartuu ympärille kuin vanha naturalistinen luontomaalaus. Tuota raukeaa tyyneyttä ei malta jäädä silti aistimaan kuin lyhyen hetken ajaksi, sillä hyytävä kastautuminen hoputtaa kipittämään savusaunan huomaan, jossa valoisan järven kipristävä raikkaus

vaihtuu pimeään, pehmeästi tervanhajuisen löylyn melankoliseen lempeyteen. Elementtien ääripäiden äärellä järki sakeutuu sen sijalle jyräävän tunneskaalan värikylläisyyden tieltä, mutta samalla mikään, ei kerta kaikkiaan mikään voisi tuntua enemmän todellisen elollisuuden sisään hengittelyltä.

Olen useimpien suomalaisten tapaan saunonut niin pitkään kuin jaksan muistaa, mutta vasta kuluneen puolentoista vuoden aikana olen alkanut käsittää jotain tuosta perinteen salatusta viisaudesta. Vaikka pohjoismaisen kansanluonteen

syvä olemus sykkii uskonpuhdistuksen kylmäkiskoista rationaliteettia, löylyn symboliset merkityssisällöt toisintavat enemmän jonkinlaista kiirastulen mutaatiota. Saunaan ihmiset eivät vie muuta kuin itsensä ja toisensa: ei vaatteita, puhelinta tai pahoja aikeita – korkeintaan jääkaappikylmän, käymisvalmisteisen esirikouksen. Saunasta tullessaan heillä onkin mukanaan vielä vähemmän kuin mennessään – mukaanlukien tuo esirikouksensa – sillä löyly riisuu taakasta niin aineessa kuin hengessä: sielun suoniseinämiin kivettyneet synnyt ja pelot se kairaa irti, kiukaan kostean lämmön loihtiessa elämän selvittämättömistä kysymyksistä edes hetkeksi niin kovin, kovin käsitettäviä. Myönnänkin uskovani, että ihminen on tuosta perimmäisen olemuksensa yli kahdeksankymmentä asteisesta koelaboratoriosta astellessaan aina jollain tapaa täydempi ja elämää rakastavampi, kuin vasta kavutessaan nöyrästi sen

lauteitten hämärään.

Ikääntyminen usein herkistää ihmisen aistimaan (vaiko hourimaan) edellä kuvatun tavoin suurta symbolista merkitystä ennen niin vähäpätöisiltä, tai sananmukaisesti merkityksettömiltä, tuntuneissa ilmiöissä. Vaikken omalla kohdallani mene vielä takuuseen tuon kyvyn jäsentyneisyydestä, muutaman viikon kuluttua kaksikymppisen manttelin luovuttavana on ikääntyminen haurastuttanut pohtimaan jo eletyn elämän sisältöä. Kolmekymmentä vuotta muodostanee lyhyimmän vaaditun aikajänteen, jonka koettuun yksilö kykenee uskottavasti tarkastelemaan omaa aikaansa sekä itseään sen osana, sillä kaukaisimpien tapahtumakulkujen vaikutukset alkavat hiljalleen hahmottua niin todellisuuden, kuin peilistä paljastuvan herkän kudoksen pinnoilla.

Vastoin käytännöllistä järkeä, en ikuisena säilyttäjänä ja nostalgikkona ole koskaan jättänyt mitään aikakautta pysyvästi taakse, vaan uppiniskaisesti kantanut niitä muistin ja sydämen syövereissä, minkä johdosta nuo kolmekymmentä vuotta näyttäytyvät huomattavan muutoksen jänteenä. Koska historia sattuu onnekaasti kuitenkin olemaan muistojen tiedettä, aion nyt röyhkeästi kaivaa nuo aikakaudet syvistä lokeroistaan, ja viedä teidät matkalle, joka kattaa minun rajatusta, virheellisestä näkökulmastani viimeiset kolmekymmentä vuotta, aina 90-luvun rauhaisilta loppuvuosilta viime päivien epävarmuuteen asti. Tämä on yhden kaksikymppisen typistetty testamentti kasvamisesta 2000-luvun ensimmäisinä ristiriitaisina vuosikymmeninä.

- Mihail Lermontov

MINÄ, SINUHE...

Syntymäni vuonna 1996 alkaa kafkamaisesti systeemisellä valheella, sillä syntymäpaikakseni on teknijuridisista syistä merkitty tosiasiallisen Helsingin sijasta Kouvola. Tämä kiusallinen fakta poislukien, 90-lukua on pienin lapsen silmin mieluisaa muistella, sillä aika on jäänyt mieleeni hyvällä tavalla hiljaisena. Suuret lamavuodet olivat vuosikymmenen lopulla jo enimmäkseen takanapäin, vaikka niiden vaikutus edelleen heijastui etenkin alemman tulotason ihmisiin. Omasa perheessäni tämä näkyi alkuunsa hyvin niukoissa tuloissa sekä pakastimen puutteessa, mikä – kasvavalle lapselle harmillisesti – esti kivojen jäätelöpakettien ostamisen kotiin.

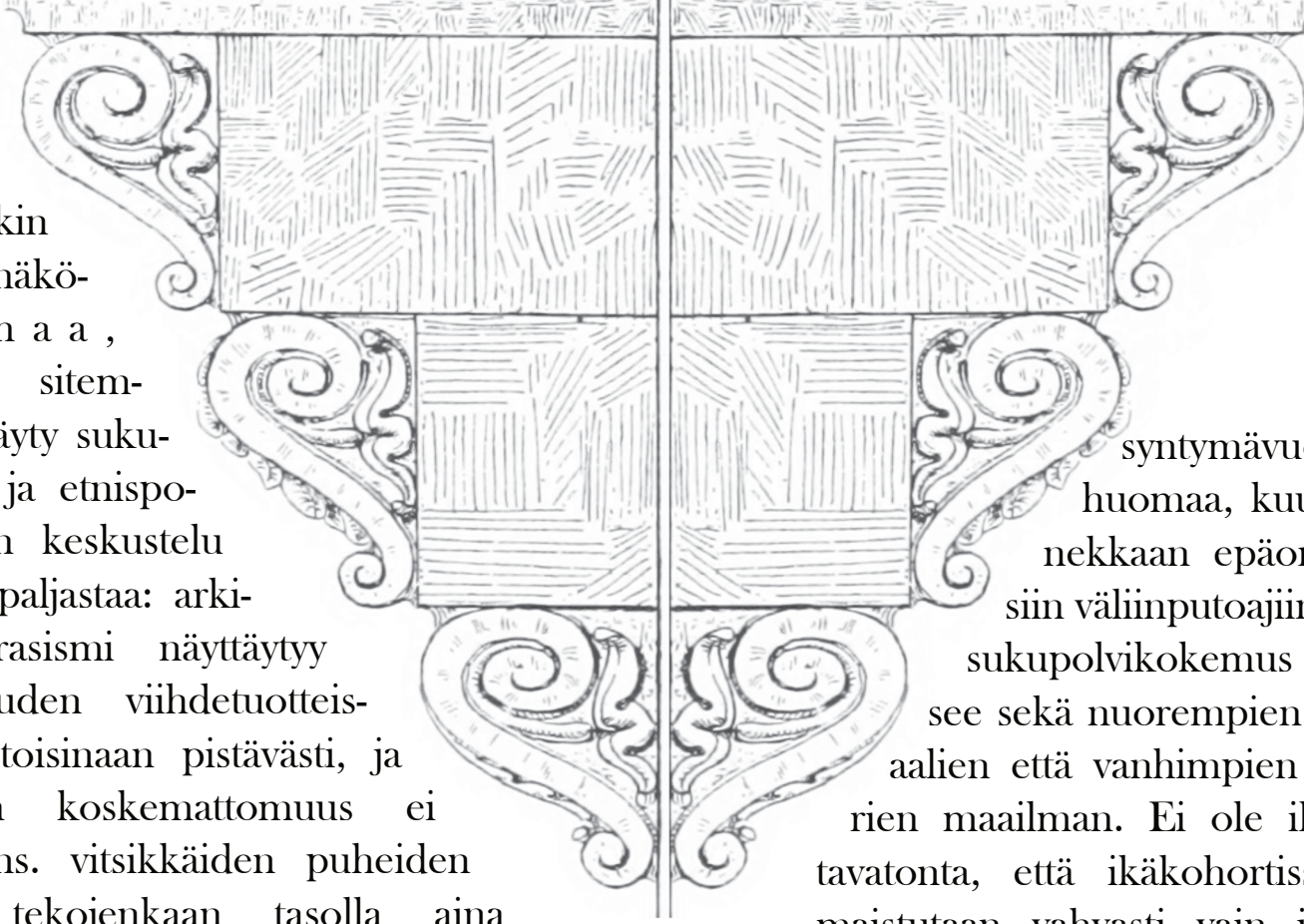
Aikakausi muistuu mieleeni vahvimmin sen aikaisen visuaalisen- ja lastenkulttuurin kautta, joita muiste-

len edelleen lämmöllä. Ysäriin lopun grafiikka ei ollut omana aikanaani enää aivan yhtä räväkkää kuin sen alku, vaikka muodot ja väriprofiilit edelleen olivat vähenevissä määrin korostuneet ja kontrastoidut. Missä visuaalisuuden äänekkyyks laantui ja kulki kohti streetillä tavalla hillitympiä ja tummempia sävyjä, jälkimmäiset sattuvat mielestäni näin jälkikäteen vähemmän silmään. Maailma oli muutoinkin mukavan patinoituneen näköinen, täynnä päivittämättömyyttä visuaalista jäämistöä menneiltä vuosikymmeniltä, eikä tuorekaan grafiikka ja design ollut aivan niin tarttumapinnattomaksi ylisuunniteltua, kuin mitä se on ollut viimeistään 2010-luvulta alkaen. Nuorisokulttuurissa kuuminta hottia olivat puolestaan Pokémon ja Playstation, mutta itse olin tuolloin enemmän Disney-, Muumi- ja Nintendo-miehiä, mikä ei niistä päivistä ole muuttunut.

Yhteiskunnallinen silmäni oli tuolloin ymmärrettävästi olematon, mutta on kenties kuvaavaa, että pienen pojan oli vaivatonta elää aikakausi läpi ilman ympäröivää kulttuuria koskevaa muistijälkeä - asiaan vaikutti varmasti myös nykymuotoisen sosiaalisen median puuttuminen. Tämä ideologisesti tyyni equilibrium

o n kuitenkin osin näköharhaa, minkä sitenmin käyty sukupuoli- ja etnispoliittinen keskustelu hyvin paljastaa: arkinen rasismi näyttäytyy aikakauden viihdetuotteisakin toisinaan pistävästi, ja naisten koskemattomuus ei ollut ns. vitsikkäiden puheiden kuin tekojenkaan tasolla aina senkään vertaa selviö, mitä se on tänä päivänä. Tämä ei tietenkään edusta koko kuvaa ajan hengestä, jos valtaosuuttakaan, mutta vallitsevien kulttuurisotien kiilautuvan partisaanisoinnisen keskellä on silti aiheellista pitää muistissa se inhimillinen hinta, jonka hiljennetyt ihmisryhmät väistämättä maksavat toisten omahyväisestä sosiokulttuurisesta mielenrauhasta.

- Sinuhe, Senmutin ja hänen vaimonsa Kipan poika, hän joka on yksin

DYYNI

Kuten syntymävuodestani huomaa, kuulun onnekkaan epäonnekkaisiin väliinputoajiin, joiden sukupolvikokemus halkaisee sekä nuorempien milleniaalien että vanhimpien zoomerien maailman. Ei ole ilmeisesti tavatonta, että ikäkohortissani samaistutaan vahvasti vain jompaan kumpaan sukupolveen, missä suhteessa miellän itseni milleniaaliksi. Perusteluni tälle ovat paitsi runsaat muistot 2000-luvun taitteen molemmiin puolin, etenkin varhaisimmat poliittiset muistoni. Näistä teknisesti ensimmäinen lie 9.6.2001 esitetty "Itse valtiat" -sarjan jakso, jossa Esko Aho heittää kaksoisolentonsa säkissä vankityrmään, mutta New Yorkin World Trade Centerin iskut muodostanevat asiallisemman singulariteetin. Iskujen merkitys jäi pikkupojalle kuitenkin vielä vieraaksi, sillä muistan tapahtumien jälkeen vain ihmetelleeni, miksi samaa uutiskuvaa näytettiin päivien ajan uudelleen ja uudelleen.

Puhtaan poliittishistoriallisessa mielessä Suomen 2000-luku alkoi varsin konkreettisesti paitsi ensimmäisen kokonaisvaltaisen perustuslain voimaantulolla, myös ensimmäisen naispresidentin virkaanastumisella. Seuranneet George W. Bushin presidenttiys ja terrorisminvastainen sota laskivat aikakauden ylle kuitenkin erityisen varjon, jonka pystyi aistimaan jopa suomalaisena lapsena; etenkin Afganistanin sotaa koskevalta uutisoinnilta oli kuulokorvalta mahdoton välttyä. Jokin sota tuntui aina olevan jossakin, mutta kuitenkin kaukana, kehitysmaissa saakka, ja Yhdysvaltain siirto- maasotien melu tyypillisesti joko hukkui arkitodellisuuden taustakohinaksi tai karnevalisoitui. Varhainen internet-kulttuuri ottikin Bushin, Tony Blairin, Osama bin Ladenin ja Saddam Husseinin kaltaiset hahmot suosikeikseen ja revitteli näistä groteskin humoristisia proto-meemejä, animaatioita ja nettipelejä. Nämä parodiat myös heijastuivat silloisen ala-asteluokkamme huumoriin ja puuhavihkoraapusteluihin, joissa Bush ja erinäiset terroristit ja väkivaltaiset tikku-ukot sekoilivat keskenään. Iän ja yhteisesti karttuneen historiatietämyksen mukana vakiohahmoihin liittyivät myöhemmin

myös Hitlerin ja Stalinin kaltaiset veijarit; leikkivät lapset eivät kaivaneet mustan huumorin alkeisiin opetussuunitelman ohjausta.

Ajan kanssa terrorismin vastaisen sodankäynnin aiheet siirtyivät vieraannutetuissa muodoissa myös ison rahan viihteeseen, esimerkkeinä ”Isku Mogadishuun” -elokuva, ”24”-televisiosarja sekä videopeli ”Call of Duty 4: Modern Warfare”. Etenkin jälkimmäisen ilmestyessä vuonna 2007 ajallinen hajurako Yhdysvaltain Afganistanin ja Irakin operaatioiden alkusyihin oli kuitenkin jo sen verran pitkä, että peli uskalsi käsitellä läntisten operaatioiden eettistä perustusta ilman hienoimpia silkkihansikkaita, joskaan edelleen haastamatta läntisen maailmanpoliisieetoksen perimmäistä oikeutusta. Suomessa suhtautuminen Bushiin oli enimmäkseen viileää, ja häneen muistaakseni liitettiin lievemässä muodossa hieman vastaavanlaista julkista kammoksuntaa, kuin myöhempään Donald Trumpiin. Paavo Lipposen Yhdysvallat-myönteisiä Irak-kantoja koskeneiden asiapaperien urkinta eittämättä maksoikin tälle kolmannen pääministerikauden, vaikka tiedot urkkinut keskustan Anneli Jäätteenmäki poltti samalla omatkin

näppinsä.

Ei olekaan ihme, että maltillisempaa ulkopoliittista linjaa ajaneen Barack Obaman nousutähteä seurattiin meillä tiiviisti jo tämän ja Hillary Clintonin välisestä tiukasta esivaalista alkaen. Muistan itsekin ahmineeni Helsingin Sanomista tuolloin juurikin esivaaliuutisia; itse päävaaleissa republikaanien John McCain jäi mediaseksikkydessä autuaan kakokseksi nuorelle ja karismaattiselle Obamalle. Jälkiviisaasti ajatellen elimme sekä 2008 että 2012 presidentinvaalien aikaan sikäli autuaissa luksustilanteissa, että maailmanpolitiikan johtajan pallista kappailivat yhä kognitiivisesti toimintakykyiset ja sivistyneet substanssiosaamisen ihmiset. Tällaisia itsensänselvyyksinä pitämiään asioita arvostaa usein vasta jälkikäteen.

- Frank Herbert

UTOPIA

00-luvun vuosikymmenidentiteetti kypsyi käsi kädessä oman kasvuni kanssa, mutta tietyt 90-luvulta perityneet narratiivit jatkuivat, ja

tavallaan institutionalisoituivat. Sittemmin yhteiskuntatieteiden yleiseksi nyrkkeilysäkiksi alennetun Francis Fukuyaman ajatukset historian loppumisesta eivät olleet kansalla lähimainkaan niin kielen päällä, kuin kylmän sodan jälkeisen ajan narrativisointi on ollut lakkamattomassa houkutuksessa esittää. Tästäkin huolimatta Suomen kansallisen itsekuvan rakentamisessa oli tuolloin kiistämättä tiettyä naiivia onnellisen lopun tunnelmaa.

Nokian huima menestys ja EU-jäsenyyden kautta avautunut läntisen kytkennän voimistuminen heijastuivat niin juhlapuheisiin kuin koulujen opetusmateriaaleihin ylevänä futuristisena kertomuksena, jossa köyhä ja kapinen maatalousmaa oli läpi sotien ja sortokausien ponnistanut teknologisen kehityksen, kansainvälistymisen sekä ihmisoikeuksien kärkeen. Presidentti Tarja Halonen, Nokian 3310, Daruden ”Sandstorm” sekä Euroopan Unionin lippu muodostavatkin jo nelistään melko kuvaavan polyptyykin suomalaisesta oma- ja maailmankuvasta tuohon aikaan. Unionin huutavan demokratiavajeen, matkapuhelinten materiaalien ympäristövaikutusten, Suomen kansallisten vähemmistöjen

puutteellisten oikeuksien taikka maamme historian muidenkaan ongelmakohtien ei annettu pahemmin pilata menevää kansallissatua. Sekin kiusallinen tosiasia jäi (kenties tietoisesti) huomiotta, että Nokian mediaseksikkäällä brändillä ylläpidettiin loppupeleissä vain pohjoista banaanitasavaltaa, jonka jatkuva menestys riippui yhden suuren vientiyrityksen tulevaisuudesta. Edelleen jatkuvat julkilausutut toiveet ”uuden Nokian” löytämiseksi heijastelevatkin sitä tuoreena veriävää haavaa, jonka Applen murskaava kiila matkapuhelinmarkkinoilla on sittemmin lyönyt Suomen valtiontalouteen.

Keskimääräiselle pulliaiselle 2000-luvun alku oli kaikesta huolimatta kuitenkin hyvää ja verraten simpeliä aikaa. Kansallisen brändin kansainvälinen kirkastuminen sekä läpi Lipposen ja Vanhasen hallituskausien kasvanut talous iskostivat aikakauteen melko optimistisen ilmapiirin, jossa tulevaisuuteen suhtauduttiin kohtuullisella varmuudella, mitä kasautuva ympäristötietoisuus tai jo alkanee hyvinvointijärjestelmän heikennykset eivät vielä päässeet murtamaan.

Teknologian kehitys myös vahvisti tunnetta verkottuvasta ja yhdistyvistä maailmasta, mutta matkapuhelinten tai internetin kehitys eivät olleet edenneet vielä pisteeseen, jossa niiden läsnäolosta olisi muodostunut peruskäyttäjälle tunkeilevaa. Jatkuvan taskussa lymyilyn sijasta internettiin piti hitaasti käynnistyvän tietokoneen työpöydältä aina erikseen suunnitellen mennä, ja verkossa pitkäaikaiselle roikkumiselle olikin erikseen oma lisäliite ”netissä surfailu”. Koska YouTuben, Instagramin, Facebookin tai Twitterin kaltaisia keskitettyjen sosiaalisen median palveluja ei myöskään vielä ollut, oli verkon sisältö iloisesti levälään ympäri ämpäri yksittäisillä verkkosivuilla, ja muut kuin flashmuotoiset videot piti usein ladata erikseen kovalevylle tuskaisten hitaiden yhteyksien läpi. Netflixin tai digitaalisen videovuokraamon idea eli jo tuolloin monien mielikuvituksessa, mutta idean käytännön toteuttaminen oli vielä täysin utopistista, sillä varhaisessa YouTubessakin videoita saattoi koneesta ja yhteyksistä riippuen joutua bufferoimaan pahimmillaan minuuttikaupalla.

Minkä aikakausi hävisi teknologian kiistattomassa kätevyudessa, digitaali-

seen sisältöpaljouteen pakeneminen ei useimmissa arjen tilanteissa ollut vielä mahdollista. Tämän vuoksi teknologia joutuikin vielä alistua suomaan kotirauhan vanhanaikaiselle keskittymiskyvylle ja hetkessä elämiselle. Nokian kännyköiden ja iPhoneen keksimisen välinen ajanjakso muodostaakin kokemusteni perusteella aikaikkunan, jolloin kehittynyt teknologia ja digitaalisen sisällön hallittavuus pääsivät lähimmäksi harmonista yhteiseloa. Tekniikan innovaatiot tuntuivat nekin vielä tuovan arkielämään aitoa lisäarvoa ilman kuluttajan silmätöntä manipulointia, esimerkkinä DVD-levyt, jotka lisäsivät elokuvaan aiempaa paremman kuvanlaadun, teknistä kestävyttä sekä oheismateriaalia, ja tekivät ensi kertaa mahdolliseksi kokonaisten tv-sarjojen helpon saatavuuden. Samaten pelejä pelaessa tai elokuvia katsoessa pystyi selvästi erottamaan tietokoneiden laskentatehon nykykäytännön kehityksen; aikakautta kokemattomat tuskin pystyvätkään käsittämään, miten visuaalisesti tajunannröjäyttä-

viä muun muossa Pixarin animaatioelokuvat ”Nemoa etsimässä” ja ”Ihmeperhe”, tai tietokonepelit ”Far Cry” ja ”Half-Life 2” olivat ilmestymisensä aikoihin.

- Thomas More

VIISASTEN KIVI

Jos 2000-luvun ensimmäinen vuosikymmen muodostaa lopullisen siirtymävaiheen sotien jälkeisen ajan kulttuurisen tilan ja lähes täysin paikallisuudesta irtautuneen, pakkoyksilöityneen digihelvetin välille, näki se samalla viimeiset väläykset jo hajoamassa olleesta yhtenäiskulttuurista. Mutta mikä encore se olikaan!

Olen aikuisikäni mittaan paljolti happamoitunut populaarikulttuurin suitsuttamiseen, mutta J. K. Rowlingin ”Harry Potter” -sarjaan en kykene suhtautumaan muulla kuin aidoimmalla lämmöllä, huolimatta

kirjailijan surullisesta transsukupuolisten vastaisesta kulttuurisodasta. Kirjat ovat olleet suuressa suosiossa käytännössä koko sen ajan, jolloin olen ollut tiedostavassa tilassa, ja ensimmäisellä luokalla lukemani ”Viisasten kivi” lie ensimmäisen lukemani romaani - sukupolvi-kokemus, jonka jakanen kymmenien, ellen satojen miljoonien kanssa. ”Salaisuuksien kammio” -elokuva, jonka erikoisnäytökseen pääsin onnekkaasti rankasti alaikäisenä, on sekin yhä näihin päiviin asti vaikuttavimpia yksittäisiä elokuvakokemuksiani, joka toimi käännetekiveänä porttihuumeena vuosikausien ekstaattiseen Potter-faniuteen. Erityismaininnan tässä yhteydessä ansaitsevat myös Jaana Kapari-Jattan kerrassaan nerokas suomennustyö, sekä Mika Launiksen merkillisyydessään kiehtova kansitaide kirjojen ensimmäisiin suomenkielisiin painoksiin. Launiksen tyyllitelty näkemys Potterin maailmasta, katkaisuine nenänpäineen kaikkineen, jakaa mielipiteitä, mutta itselleni nämä ovat kansainvälisessäkin vertailussa suosikkini kirjojen kuvituksista.

Kirjoista ja niiden adaptioista voisi haikailla loputtomat litaniat, mutta kulttuurisenakin ilmiönä tarkastellen

kyseessä oli jotain hyvin ainutkertaista etenkin meille, jotka koimme sarjan lapsina sen ollessa vielä keskeneräinen. Me, jotka synnyimme 90-luvun alussa tai puolivälissä, ehdimme sarjan julkaisuhistorian kannalta nimittäin siihen täydelliseen (Tylypahkan) junaan, jossa Harry ystävineen ikääntyivät kirjojen ja elokuvien ilmestymisen mittaan reaaliajassa lukijoidensa kanssa, mikä synnytti poikkeuksellisen vahvan parasosiaalisen siteen hahmojen ja fanien välille. Tämä lie yksi keskeinen syy kirjojen poikkeuksellisen suureen vetovoimaan aikana, jolloin kirjallisuus kävi jo toivottomasti hävittyä taistelua digitaalisia sisältöjä vastaan. Samalla kyseessä oli kokemus, johon jälkikäteen syntyneet fanit eivät harmillisesti voi enää päästä millään käsiksi. Aika on tässäkin suhteessa armoton suure.

Useimmista nuortenkirjasarjoista poiketen Potterin onnistui ennen kaikkea murtaa vetoaminen pelkkään lapsista ja nuorista koostuvaan yleisöön, ja muodostua näin koko aikakautta määrittäväksi kulttuuri-ilmiöksi. Kuten vastaavanlaisen riehakkaan kulttistatuksen saavuttanut Beatles omana aikanaan, jokai-

nen tunsi Potterin vähintään käsitteenä, ja kirjojen ja elokuvasoitusten ilmestymiset olivat valtavia tapahtumia, joiden hyväksi fanit uhrasivat yöunensa päästäkseen ensimmäisten joukossa hypistelemään uunituoretta kirjaa. Samaan aikaan ilmestyneet Tähtien sodan esiosat keräsivät nekin ympärilleen vastaavaa kansanjuhramaista kuhinaa, mutta Potter ylläpiti momentumiaan pidempään, ja Rowlingin hengentuotteiden laatu oli sekin, näin kiltisti sanottuna, aivan eri galaksista.

Minulle ensimmäisen aallon Potter-ilmion katkeran ironisena tragediana on kuitenkin ollut jäädä liiankin tarkkarajaisesti oman aikansa kulttuuritilan symboliksi. Sarja sai houkuteltua kokonaisen sukupolven tarttumaan jälleen kirjallisuuteen, luomaan kansalliset rajat ylittäneen yhteiskokemuksen sekä ammentamaan elämäänsä sarjan rikkaasta kuvastosta ja yleisinhimillisistä teemoista. Viimeinen romaani, 'Kuoleman varjelukset', ilmestyi alkuperäiskielellä kuitenkin vuonna 2007, suomenkielisen käännöksen seurauksena vuonna. Samoihin aikoihin, 2007 jälkipuoliskolla, Apple laski Yhdysvaltain sekä parin muun G7-maan markkinoille ensim-

mäisen sukupolven iPhoneen, valtaosan maailmasta saadessa 1.0-mallin helvetinkoneen vuoden 2008 mitaan. Vuonna 2008 maailman syliin valahti samalla Lehman Brothers -investointipankin romahdusta seurannut kansainvälinen finassikriisi, joka ylivelkaantuneen Kreikan romahdettua sysäsi myös Euroopan vuosia jatkuneeseen vaikeaan valuutakriisiin. Julman ironian määrällä ei ollut rajaa, kun velhopojan kapula tällä tavoin siirtyi uudelle aikakaudelle vailla hetkenkään hengähdystaukoa. Poika joka eli oli kasvanut aikuiseksi, ja meidän oli kasvatava hänen mukanaan, ja ihmeellinen taikamaailma tuttuine asukkeineen ja ihmeellisine seikkailuineen hävisi jäljettömiin, jättäen jälkeensä vain uuteen, katkerampaan aikaan hiljalleen haihtuvan kullanhohtoisen usvan.

Minä, monen muun pettyneen lapsen tavoin, en koskaan saanut tunturipöllöltä kutsukirjettä Tylypahkaan. Siitä huolimatta vielä tänäkin päivänä, kun kuuntelen John Williamsin ja Jeremy Soulen mestarillisia Potter-sävellyksiä, pääsen kuitenkin hetkeksi jälleen astelemaan linnan salaperäisillä suippokaarisilla käytävillä, ja jollain syvältä pulp-

puavalla muistan kaiken siellä lapsuudessa kokemani. Noina ohi liitävinä tuokioina voin kokea hetken verran olevani jälleen siinä paremmassa paikassa, paremmassa ajassa, jona Tarja Halonen oli presidentti, Nokia valloitti maailmaa, uutiset olivat tylsiä ja ihmiset yhä katsoivat toisiaan silmiin älypuhelimensa yksilöityyn sisältöpaljouteen katoamisen sijasta.

- J. K. Rowling

SIINÄPÄ TÄRKEIMMÄT

Vaikka Harry Potter ei ollut pois kuolevan yhtenäiskulttuurin ainoa loppuhenkäys, oli se sen ehdottomasti näkyvimpiä ja väkevimpiä edustajia. Suomessa oman kansallisen erikoishetken muodosti tässä suhteessa Lordin meteorimainen nousu vuoden 2006 Euroviisujen ennakkosuosikiksi, sekä orkesterin enemmän kuin ansaittu voitto.

Vuoteen 2006 ajoittuu kuitenkin myös eräs musiikillinen poismeno, jota en rekisteröinyt tapahtumahetkellä millään tavoin, mutta jota olen viime vuodesta alkaen jäänyt

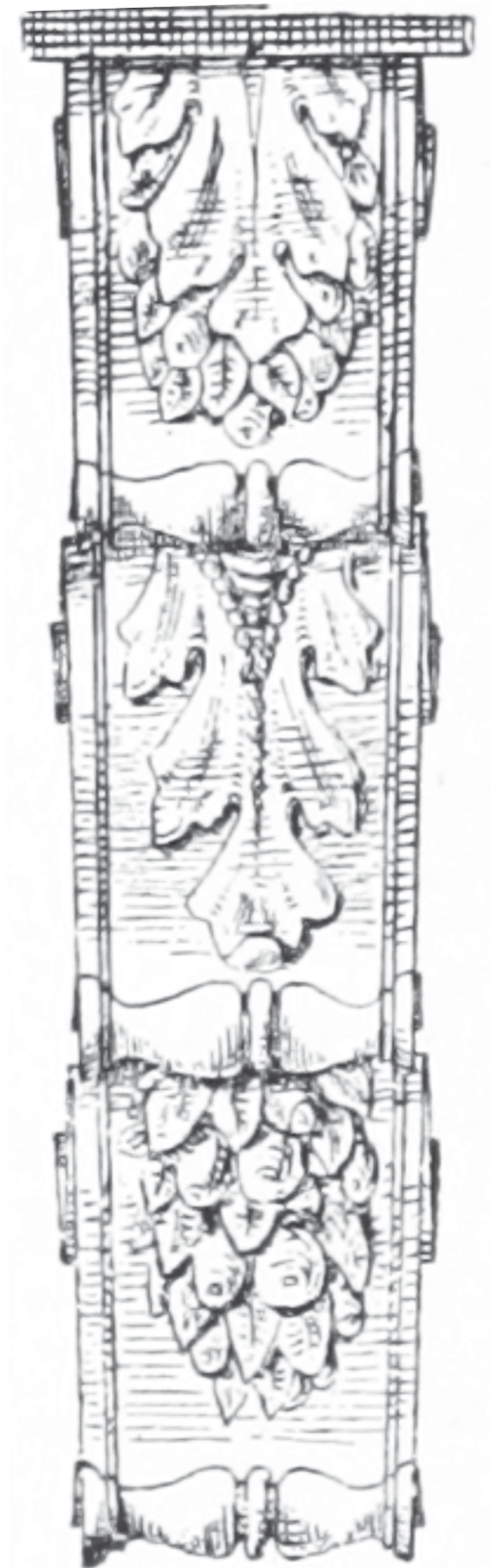
pohtimaan tietyllä haikeudella. Pauli Matti Juhani Leskinen, tai taksonomiselta nimitykseltään Juice, kaa-tui tuon vuoden marraskuussa pitkällisen sairastelun uuvuttamana. Hän yhdessä kahta vuotta aiemmin menehtyneen Gösta Sundqvistin kanssa edusti näkemyksellisyydessä korvaamatonta anomaliaa kotimaisen sanoitusperinteen piirissä, mistä tekee sitäkin anomaalisempaa, että näitä Luojan koe-eläintarhasta karanneita mallikappaleita eksyi saman viisimiljoonaisen kansan piiriin yhtäaikaaisesti kaksin kerroin. Mainitut sanoittaja-lauluntekijät eivät tulleet tosielämässä toimeen, mutta he edustivat ehdottomasti jaetun patinoituneen kolikon kääntöpuolia: samoihin perusihmisen peruselämän peruskysymyksiin toisiaan täydentäviä vastausehdotuksia.

Verrattaessa venäläisiin kirjailijoihin, Gösta oli heistä ehdottomasti kuin ihailemansa Anton Tšehov, näennäisen neutraali kaikkitietävä kertoja, jolla esikuvansa tavoin oli ilmiömäinen kyky vittuilla ihan vaan selittämällä asioiden laidat sataprosenttisen neutraalisti. Hän otti vastatakseen kysymykseen 'millaista' on olla ihminen, pakinoivan vireensäkin kera jättäen vastuun viimeisestä

tulkinnasta aina kuuntelijan omatunnolle.

Juice on mutkikkaampi rinnastettava, mutta hän pääsee lähelle sitä Leo Tolstoin haikailemaa haudantakavaa joviaalisuutta, jota tuon kirjailijahengen pelkistäjän ei aivan onnistunut itse saavuttaa. Tolstoin tavoin Juicekaan ei koskaan tavoitellut mystisyyttä, vaikka mystisyys tuntui löytäneen heidät tuon tuosta, ja siitä johtuen, tai huolimatta, Juice lopulta jättäytyi aina käsivarren etäisyydelle lopullisen totuuden saavuttamisesta. Hän luultavasti aavisteli kaukaa aivan oikein, että sellaisen löydettyä elämä olisi aivan helvetin tylsää ja yhdentekevää. Tässä suhteessa Juicen vastuualueeksi jäi etsiä vastausta siihen 'mitä' on olla ihminen, missä hän kunniaukseen myös onnistui juuri yhtä hyvin kuin Juice Leskinenkin.

Runoilija Lauri Viita ehti olla aikalainen salaiselle oppipojalleen viisi vuotta pidempään kuin mitä jälkimmäinen minulle. Oppipoika kuittasi myöhemmin velkansa kappaleellaan 'Lauri Viidan muistomerkki', joka myös on hänen kehnon 'Minä'-levynsä (1987) ainoa onnistunut raita - levyn nimen kannalta oleellisesti myös se ainukainen, joka kertoo

oppipojasta itsestään. Muutamaa vuotta levyn nauhoittamisen jälkeen Tampereen kaupunki pystytti Viidalle myös oman muistomerkkinsä, joka sittemmin 2023 vandalisoitiin piloille ja heitettiin mäkeen. Juicen näköispatsas puolestaan seisoo tämän synnyinseudulla Juankoskella. Pystistä tosin ei (vielä silloisen) kaupungin rahanpuutteen vuoksi saatu kasaan kuin pelkkä mulkoi-leva pärstä, mikä tuntuu pytylle sopivimmalta kohtalolta. Julkiset muistopatsaat ovat lähes poikkeuksetta turhakkeita, tyypillisimmin joutavaa vaskista tekohengitystä niille, jotka uhkaavat tai ansaitsevatkin unohtua. Viidankin muistomerkki valmistui tosiasiasa jo 1987, eikä sitä vielä kukaan ole sabotoinut tai dumpannut roskalavalle.

Historia on luonnonvoimana demokraattisen epäreilu. Me unohdamme ja muistamme asioita summamutikassa vähemmän niiden painoarvon, kuin omakohtaisen tunnearvon, tai mukamas ilmeiseltä tuntuvan tarinalistavuuden vuoksi. Iltaruskoon kääntyvään nuoruuteensa tarrautuja turvautuu herkästi tällaisiin romantisiin temppuihin räpiköidessään epätoivoisesti irti ajan kulumisen säälimättömistä kahleista. Tällainen

on tosiasiasa kuitenkin suurta turhamaisuutta, jos yhtä kaikki suurta inhimillisyyttä, sillä jokainen meistä elää lainatulla ajalla suhteessa ennenaikaisesti lähteneisiin: heihin, joiden maailman kulkuun jättämiä tyhjiä aukkoja kukin osaltamme täytämme. Vastuamme ihmisinä kuuluukin täten käyttää hyvin tuo puolestamme luovutettu aika. Aika, jonka alati maksuhäiriöisinä ja ulosotettavina lainaajina vaellamme oman lyhyen kestomme tällä Maaplaneetan ankaralla, auringon kärkevämällä pinnalla.

Juice lausui aikanaan aforismin, joka kuuluu: ”Kun ihminen elää paljon, hänestä tulee vanha, ja kun hän elää pitkään, hänestä tulee pitkäikäinen.” Tuon kultuuni en enää olekaan ollut kovin huolissani siitä, eläkö niinkään pitkäikäiseksi, kunhan saan elää aivan vitun vanhaksi.

- Juhani Juice Leskinen

Jatkuu seuraavassa numerossa.

Matias Holm

RANSKAN SUUREN VALLANKUMOUKSEN MERKITYKSESTÄ

Hyvät kansalaiset!

237 vuotta sitten Ranskan häpeällinen kuningaskunta vietti viimeisiä päiviään. Haaksirikkoon ajautunut Ranska oli merkki, että mitä halveksittavin säätyvalta oli esteenä yhteiskunnan kehitykselle. Mikä aikoinaan oli ylittänyt pimeiden aikojen yhteiskuntajärjestelmän oli nyt tullut tiensä päähän: Hengen tulisi nyt kieltää se, mikä aiemmin oli kieltänyt!

Süspä vuonna 1789 lähti liikkeelle mitä uljain kolmas sääty kera tussareiden ja kanuunoiden: mittansa täyteen saanut kansanjoukko keikasi kuninkaan valtaistuimeltaan ja murskasi kahleet, joita säätyvalta niin alhaisesti oli maailmalle asettanut. Oli tullut aika pystyttää uusi yhteiskunta, jossa kaikki olisivat veljeksiä, tasa-arvoisia toistensa rinnalla, jossa järki ja hyve hallitsevat.

Vähitellen alkoi kuitenkin ilmetä

jokaiselle, että Ranskan tarina ei päättyisi Ranskaan. Pian marssi Maailmanhenki läpi Jenan ja Berliinin trikolorilippu liehuen hänen päänsä yläpuolella. Vanha valta ympäri Eurooppaa tutisi kintuissaan järjen valtakunnan edessä. Vallankumous oli ylittävä Veikselin, josta kohti Nevajokea ja sieltä kaikkialle maailmaan.

Kansalaiset! Enää ei säätyvallan kahleet meitä vangitse. Maailmanhenki olkoon jälleen tietoinen itsestään. Nostakaamme malja Bastiljin kaatumiselle!

Kansalainen l'Allemand

Varjojen kevät

Novelli muistamisesta

Muistot ovat ovelia. Muistot ovat hauraita. Ne ovat kuvia kadonneesta ajasta, menneen elämän palasia. Särkyneen peilin sirpaleita.

Valo leikkii haaleilla silmäripsilläni. Nousen ylös, kuuntelemaan. On aivan hiljaista. Aamu ei ole vielä ennättänyt levittämään värejään.

Pitkään aikaan en antanut itseni ajatella. Olen kävellyt ulkona yön pikkutunneilla, katsellut taivaan kattoa ja sinne kivunnutta Kuuta. Eräänä yönä se muuten näytti aivan viisisenttiseltä, niin kuparinpunertava se oli. Valtava kolikko purppuraisella kankaalla.

Kuutamon aikaan pimeä oikein loistaa. Voi miltei tuntea, miten varjot nuolevat kasvoja. Silloin on aikaa.

Kaipaam kajoamatonta metsää, loputtomia sorateitä. Minä tulen maailmasta, jossa ei tarvitse esittää. Siellä on pelto ja perunamaa. Kylä, jossa voi lempeisiin muistoihin nukahtaa.

Pian tulee kevät. Pikkukivet lähtevät liikkeelle. Virta hankaa niitä voimalla, osa murskaantuu Pyhäjoen pohjaan. Silloin kaikki on kuten aina ennenkin. Silloin luonnon ikuisesta lapsesta, kylmäsydämisestä kalliosta, muovataan elämän merkki.

Muistan, miltä näytti yö sinä päivänä, kun maa oli vielä roudassa. Tähdet tuikkivat hiljaa. Ne olivat niin äärettömän kylmiä. Katselivat minua jostakin kaukaa kohmeisilla silmillään.

Minä muistan, vaikken ehkä tahtoisikaan. Joinakin päivinä haluaisin latoa muistojeni päälle niin paksun kerroksen multaa, ettei yksikään ajatus pääsisi enää poistumaan leposijaltaan. Kaikista rosoista huolimatta en silti haluaisi unohtaa. En vihaa nuppua, vaikka ei se kukkaan puhjennutkaan.

Nostalgia on ansa, jonka viritän itselleni. Ei mikään ollut oikeasti niin kaunista. Eikä nuoruus vielä ole ohi. Vielä on aikaa maistaa haurasta elämää.

Kymmenen minuuttia seuraavaan bussiin. Menisin keskustaan. Sinne, missä valot loistavat läpi yön. Sitsien jälkeinkin kaduilla kulkee ihmisiä, vanhoja pareja käsi kädessä.

Tänä yönä taivas näyttää siltä, kuin sille olisi kaadettu kaakaota. Tai levitetty talviturkki. Pikkukenkäni kastuivat, ne ihanat mustat, joissa on pitsireunat. Ne, jotka ostin, kun olin nähnyt vasta kuusitoista kesää.

Maailma on täynnä uusia aamuja. Tervalyhtyjä ja nokisia nuotioita. Ikivihreää metsää, jäätyneiden järvien lumihankia. Kaikkein rakkaimmat muistot jäävät silti tänne. Kuparikupolin rappusille.

MENNEET OVAT MIELENI RIPPEET

Omia kokemuksia on tärkeää kirjoittaa ylös, mutta riskinä on aina että joku kandiaihetta vailla oleva hikinen historianoviisi löytää ne ja julkaisee ne koko kylän väelle nähtäväksi. Sen vuoksi olen päättänyt paljastaa kaikki nerokkaimmat [sic!] oivallukseni ja ajatukseni, jotta kukaan ei voi väittää löytäneensä tätä lähdemateriaalia ensimmäisenä!! Saanen esitellä: poimintoja päiväkirjastani 2023-2026.

(s.a.) Myöhemmin päivällä opettaessani erityisluokkalaisia, aiheutin vahingossa ydinsodan.

13.3. Neuvoin K-kaupassa räyhäävälle miehelle teelajikkeista. Hän ulisi kassatyöntekijälle siitä että hyllyistä löytyi "vain lipton teetä" eikä "normaalia teetä". Auta armias!

1.5. Hunahpu menetti juuri päänsä Xibalben herroille, mutta veli Ixbalanque sai sen takaisin korvaamalla sen ovelasti kilpikonmalla.

3.4. Olen onnellinen niin kuin kivenmurikka

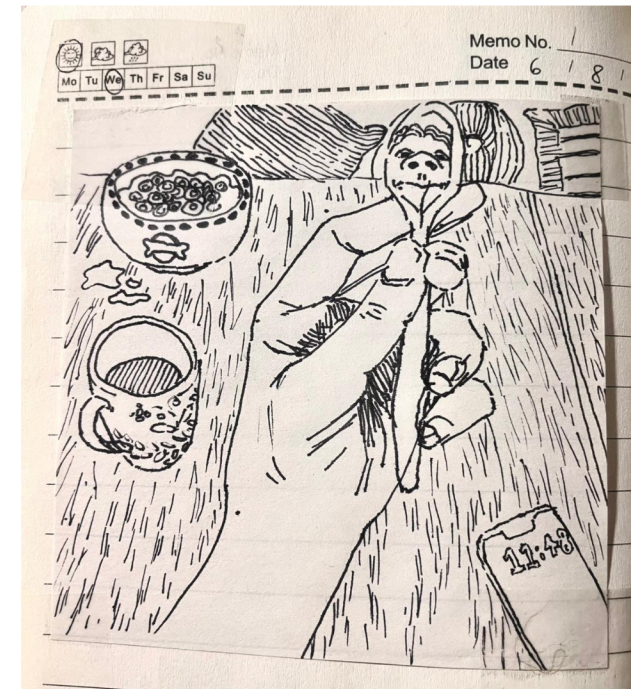
7.6. Oloni oli kuin Mario Kartissa mustekalapommin uhriksi joutuneella

7.6. Kuten espanjaksi tavataan sanoa: pensando en la immortalidad del cangrejo, eli "ajatella rapujen kuolemattomuutta"

14.11. (Unessa) Kuulin alta kumpuavan kirkkokellojen lyönnin, jonka karmea kaiku kuulosti takaperinkelatulta nauhalta, kuin kirkko joka raahautuisi ajan ja paikan lävitse 80-luvulta minua kohti.

30.11. Elämäni ei ole vuoristorata, pikemminkin polkupyöräilykokemus mukulakivitietä pitkin.

25.12. Serkku oli tuonut jouluksi näytille mukavanoloisen typysensä, joka hauska kyllä komenteli Mummia hieman humaltuneena "ottamaan vielä yhet". Toinen serkku taas pohti hamsterin hankkimista,

jotta hän voisi "katella [sitä] aina kun mä tuun baarista kotiin... höhöhö.... kelatkaa ny ku se kipittää siinä saakelin juoksupyörässä kelatkaa ny!"

27.12. Tältä vuodelta muistan muuttaneeni Göteborgin saaristoon, josta tosin jouduin muuttamaan takaisin kotiin hulppean kahden viikon kuluttua sillä katuvalojen puute sai minut aidosti pelkäämään kummituksia. Se mokoma tölöli oli kuin tervan piirittämä kello kolmen jälkeen päivällä.

(s.a.) Siellä Barcelonan vanhassa kaupungissa matkustimme kuin pienet tulikärpäset, seuraten aina valoisinta kujaa.

26.5. Tänäpä meillä oli tylsää, joten menimme Koskelaan kävelyille. Löysimme (Metropolian?) hylätyn

rakennuksen ja päätimme ihan muina-mukamas-indiana-jones-miehinä mennä sisään katsomaan mitä sieltä löytyi. Ei mitään. Paitsi yksi luodin hylsy jostain syystä.

27.6. Noin nelikymppinen nainen, se vaisumpi, alkoi selittämään Nostradamus -nimisestä astrologista. Sanoin ettei nimi herätä kelloja[...] "Miten ihmeessä sä et tiedä kuka Nostradamus on, eksä sanonu et sä opiskelet historiaa!!???" nainen kysyi tuohtuneesti. Naiset pillastuivat ja heittivät jatkokysymyksiä: "Sano nyt edes joku merkittävä historiallinen asia!" En osannut vastata. Hävetti.

(s.a.) Kieltä ei tarvitse mihinkään. Kaikesta selviää kahdella lauseella: "Sori siitä" (A. Stubb) ja "Minä juon nyt kahvia" (H. Holkeri)

31.8. Asioita joista olen kiitollinen: se että minulla on sateenvarjolleni tarkoitettu pieni pussi edelleen tallella; sitrussesonki; jäämies Ötzi; se että synnyin ennen tekoälyä; vanhat NatGeo -lehdet vaikken lue niitä ikinä kokonaan.

31.10. Tänäpä sanat leikkivät kanssani kuurupiiloo. Tulkaa esiin lurjukset!!!

Papyruksen kirjeenvaihtaja

Ajian tanssi

Salla Niemelä

Huurtunut ikkuna, pimeyden murtama.
Yön pelko tanssii sisälläni, kun katson sinua.
Olet liian kaukana, toisella puolella.
Pelkäätkö sinäkin tuntematonta?

Kahlaan yksin iltahämärässä,
odotan kyytiä kuolleella pysäkillä.
Kuu on ahmaissut Auringon,
etkä sinä ole enää täällä.

Avasin oven
ja siellä ei ollut ketään.
Silti,
muistan
ne rinnassani poltelleet sanat,
jotka aina kuolivat huulilleni
silloin kun istuit vierelläni.

Annetaan talvirenkaiden
repiä huurretta nälkäisiin nastoihinsa.
On kylmä, mutten pelkää enää pakkasta.
Juodaan viinimarjamehua
kristallilaseista.

MATKAPAHOINVOINTI

Tuskin näkee tietä märkää
Mustaa niin kuin alkuhärkää
Talven haaleen matkan laakeen
Bussikyydin hädin kestää
Matkalaatta meinaa lentää
Laila linnun vaaleen

Rivit pitkät jatkuu metsää
Räntää viskoo visvainen sää
Monen julman peninkulman
Ajan kulku voinnin estää
Bussi verkkaan kun löntystä
Kärjistäen pulman

Päätepiste vihdoin siintää
Laiturilleen biili kiittää
Mielentahtoon, voitonhohtoon
Meinas mies jo piinan kääntää
Vaan hän byytat syliin vääntää
Kuteet kaikki vaihtoon

– **Matias Holm**

ELKEIN ELEGIAN

Minäkin hain myös jääräntäsuojan
noin kauan sitten alta pörssin pylvään.
Mä sen suomaks uskoin lahjaks Luojan
ei kenties erhe lie tuo aate. Ylvään

autuuden sain ajoin. Elontieni
raahas enkelparvi selliin. Lail riistan
yös pyysi mua vampyyrit. Kuin kieli
pitkäl Jaakob oli impeen tuon kiistan,

raput alas juosseen. Tyhjiin ilman
on rauennut jo aika. Mutta silti,
kun ”minne” kirjaan ja ulos tiiraan,
kysymysmerkkii en sen perään mieti.

On syyskuu. Vehreys laakeuttaan mul suo.
Nyt ukkospilvet ryskyy kaukaa kohti.
Uhkee prunus, lehdin rehvin paksuin tuo,
kuin miehuus riippuu suoraan maata kohti.

Tulva syöksyy köökkiin heimon oman,
mun uuvusmieltä tipat sen vain piiskaa,
tuo korviini ne sanomattoman:
soi ei siin sävel, mut voi ei vaientaa

– ”Joseph Brodsky: Почти элегия,
syksy 1968”, vapaa syllabinen käänös:
Matias Holm

Forum Chronicum

<p>Heoo! Se on Lakko tässä terve. :-)</p> <p>- <i>Lakko</i></p>	<p>Ilmoitus.</p> <p>Joka puhtaasta pahasta tahdostaan on tielleni kiviä asettanut ja on paholaisen johdattelemana minun opiskelijakorttini noitunut, antakoon itsensä ilmi ensi tilassa tai saa hän vastata teostaan kärejillä.</p> <p>- <i>Syylinen tietää kyllä kuka</i></p>	<p>muistelemas,,</p> <p>weltgeistia</p> <p>- <i>kansalainen l'Allemand</i></p>
<p>Heoo! Se on rakko tässä terve. :-)</p> <p>- <i>pissahätä</i></p>		<p>Forum Chronicum on Helsingin historian opiskelijoiden oma ääni - elävä, kunnianhimoinen ja inspiroiva. Se ei ole vain julkaisualusta, vaan yhteisö, jossa ideat syttyvät ja ajattelu syvenee. Matalan kynnyksen periaate - korkea laatu, rohkea kokeilu ja palava rakkaus historiaan.</p> <p>- <i>ns. Oikea Ihminen</i></p>
<p>muistelemas,,</p> <p>sun äitiis</p> <p>- <i>SERVATTU</i></p>		<p>Meitsi muistaa kun nuna bostattii Dumarin kaa Flemarilla ja flaidattii skoudejen kaa ku ne tuli siihe jotai urputtaa. Nykyää landet tsittaa iha dorkana jossai Kallion kuppilassa leikkimäs stadilaista. Jengi ei snajjaa enää.</p> <p>- <i>Skattan Skröde</i></p>
 <p>Tulkaa kronoksen liikuntatapahtumiin</p> <p>😊</p> <p>- <i>M.M</i></p>		
<p>mauuu :3</p> <p>- <i>kissa</i></p>		

Mustavalkolaudalla ajattelen sinua, hakisin sinut pois botteja pelaamasta, shakki-
vastustajakseni. Työtön, hyväkunt., pulmia ratkova 300-1500 Elo (chess.com), ei porilainen, fiksu avautietäjä, lisää minut (kunnollinen n. 950 Elo) kaveriksi chess.comissa (kt: tuukkaliina)

- *sinun siirtosi ;)*

Mooi

Joo saisko noita Vaasan hovioikeuden rikosasiatuomiokirjoja vuodelta 1871 tilattua tonne tutkijasaliin.

Jos huomiseks onnistuis.

okei jes

juu hei.

- *Oodi Kansallisarkistolle*

Tanssilattialla Irman kanssa katseita vaihdettiin kai

Ketipinor huurut ja kossu mut itsevarmaksi sai

Radiossa soi huhhah hei

Datsun meidät göteborgiin vei

Motellissa tuskissani hieroin rintojas

- *Arttu Wiskari*

Adolf Fredrikin limerikki:

Kuningas Suomeen saapui

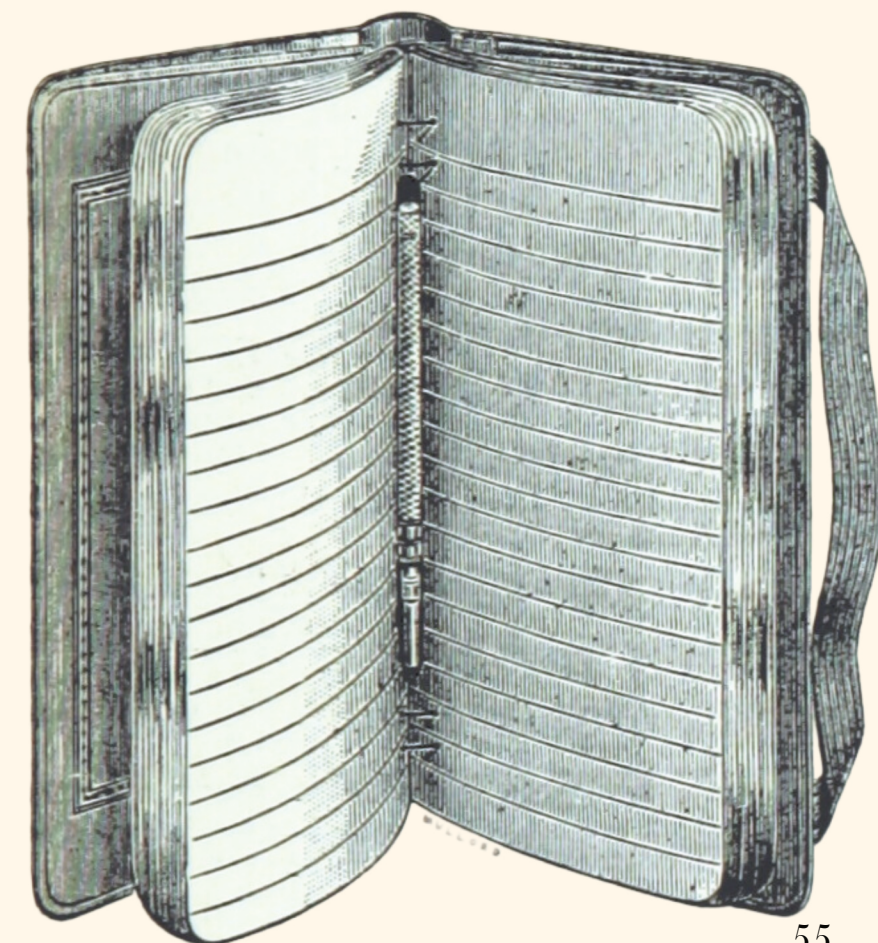
kusi kiven taakse maatui

hallitsi 20 vuotta

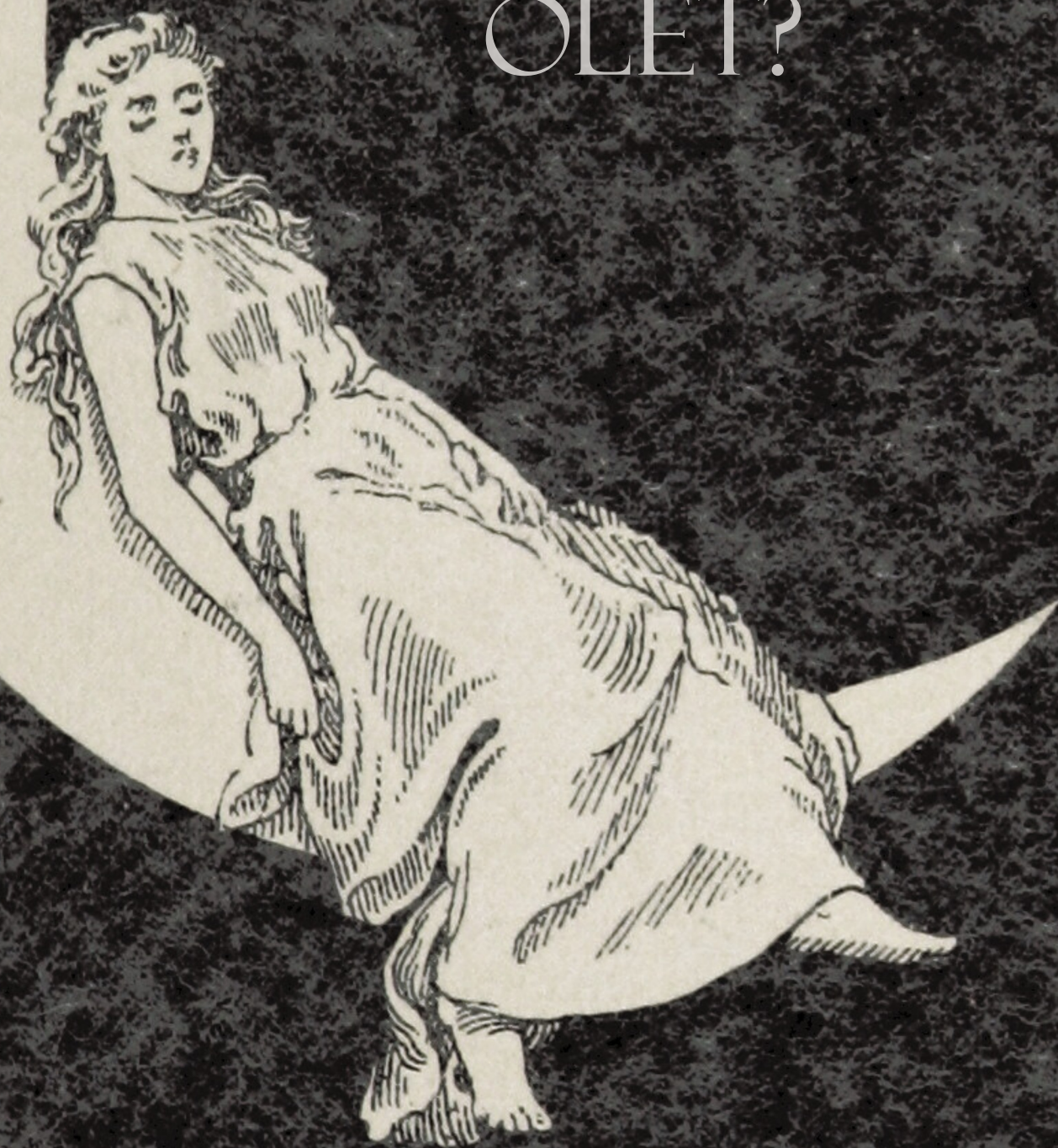
eikä suinkaan suotta

lopulta laskiaispullaan kaatui

- *fani*

MINKÄLAINEN MUISTELIJA OLET?

Muistatko kaiken, vai pakenevatko asiat mielestäsi kuin varpunen häkistään? Tee tämä lyhyt mutta tarkka testi, ja saat selville millainen muistelijä olet! Kenties testin tuloksia voi hyödyntää vaikkapa uuden CV:n laatimisessa.

1. Voisitko kuvitella kerääväsi roskia ja liimaavasi niitä päiväkirjaasi?

a) Minulla on jo kaikki vanhat tuttini sidottuna toisiinsa lahjanarulla ja roikkumassa koristeena seinälläni. Junk journal pelkää minua.

b) Pärjään tarpeen tullen ihan hyvin digitaalikalenterillani kiitos.

c) Bro mitä.

2. Onko sinulla päiväkirjaa?

a) Päiväkirjani on melkein kuin käteni jatke tässä vaiheessa.

b) Kyllä minä aikoinaan teininä sellaista kirjoitin.

c) Ei oo aikaa. Pitää grinda.

3. Onko historia sinusta tarpeellinen ala?

a) Historia on äärimmäisen tärkeä ala. Sen avulla voimme paitsi ymmärtää mennyttä, myös saada perspektiiviä siihen, mitä tapahtuu nyt.

b) Vähän sellaista huuhaatahan se on mutta kaikille pitää löytyä jotain. Kyllä minä museoissa tykkään käydä.

c) Mä grindaan muit juttui.

4. Mikä on lempiaikakautesi historiassa?

a) On niin paljon kaikkea kiinnostavaa, että en tiedä mistä aloittaa. Apollon, ristiretket, valistus, digitalisaatio – haluan kaiken!

b) No kyllä minä tykkään niitä maailmansotadokumentteja aina välillä katsella.

c) Se ku ASU frat leader frame moggas Clavicularin ja alotti world war mogin.

5. Muistatko ihmisten syntymäpäivät?

a) Tietysti! Alan valmistella lahjaa jo kuukausia etukäteen, jotta siitä tulisi täydellinen!

b) Olen merkinnyt lähimmäisteni syntymäpäivät Google-kalenteriini ja saan niistä kätevästi muistutuksen puhelimeeni. Sitten käyn ostamassa ehkä pienen suklaapatukan ja toivotan onnea päivänsankarille.

c) Mun äiti on syntynyt elokuus.

Eniten A-vastauksia: Totaalinen haikailija

Matkalla töihin suljet silmäsi ja uppoat vuosisatojen taakse myyttiseen menneisyyteen, jossa päiväsi kuluvat prinsessoja pelastaessa ja myöhästymisestä voit aina syyttää huonoa hevosta. Uskot, että entisajan ihmiset olivat kärsivällisempiä ja kaikin puolin parempia. Kanssaihmiseen oli ammoisina aikoina varmasti pakko luottaa, kun kirjeilläkin kesti viikkoja kulkeutua perille. Olet varma, että kaikki olisi paremmin, jos kolmivuoroviljelyä ei olisi keksitty.

Eniten B-vastauksia: Työmyyrä

Muistat juuri sen mitä tarvitset. Olet yhteiskunnan toimivin jäsen ja tiedät aina kuinka monta kertaa klikata mitäkin Excel-kalvoa. Kokous alkaa yhdeksältä aamulla ja sinä olet paikalla 8.58. Saat ylennyksen. Napitat aina valkoisen kauluspaitasi oikein, mutta kapinatunnelmissa pukeudut vaaleansiniseen ja jätät ylimmän napin auki. Kodissasi on induktioliesi.

Eniten C-vastauksia: Unohdat aina kaiken

Meet vaa eteenpäin bro. Sul ei oo aikaa jäädä miettiä mitää turhaa ku pusket ain vaa eteenpäin ja lisää ja lisää (proteiini) proggiksii ja sillee. Isoi juttui tulos. Sun naama osottaa eteenpäin ja lippis taakse.

